

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 1.000 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

DE DRIEJAARLIJKE PRIJS VAN HET ANTWERPS NOTARIAAT

Op dinsdag 1 juni l.l. werd in het huis der Notarissen te Antwerpen Prof R. Dillemans tot laureaat geproclameerd van de driejaarlijkse prijs van het Antwerps Notariaat.

Voor een uitgebreid publiek waarvan deel uitmaakten hoogwaardigheidsbekleders, magistraten, notarissen en advocaten werden de hiernavolgende spreekbeurten gehouden:

Rede van Notaris Th. MICHIESENS, Voorzitter van de Kamer der Notarissen.

Hooggeachte Vergadering, Waarde Collega's,

Het is mij als Voorzitter van de Tuchtkamer der Notarissen een buitengewone eer U hier op deze zitting te mogen ontvangen en te verwelkomen.

In het bijzonder stellen wij het op prijs dat de meest eminente persoonlijkheden door hun aanwezigheid hun interesse en sympathie willen betonen en mede aan deze zitting een grotere waarde verlenen.

De driejaarlijkse prijs van het Antwerps Notariaat wordt toegenkend op beslissing van een jury waarvan de leden links en rechts van mij aan deze tafel hebben plaats genomen. Naast de vier notarissen hebben ook de twee hoogleraren Professor Ridder Victor en Professor Derine hunne medewerking in de jury verleend.

Wij kennen de inzet van professor Derine voor de totale ontplooiing van onze vlaamse gemeenschap. Dat hij naast zijn taak in de politiek en op het sociaal-culturele vlak, binnen het raam van zijn wetenschappelijke bedrijvigheid als professor te Leuven en aan de Universitaire faculteiten van St. Ignatius te Antwerpen, waarvan hij sinds enkele dagen de Voorzitter is, ook hier zijn medewerking heeft willen verlenen, mag wel met dank worden onderstreept.

De jury werd voorgezeten door de eminente hoogleraar en advocaat Mr. Victor. Door het op zich nemen van deze taak heeft de stichter en nog steeds de grote centrale figuur van het Rechtskundig Weekblad aan de prijs de waarde van zijn persoonlijkheid toegevoegd. De steun van hem die jaren geleden de initiatiefnemer is geweest van het belangrijkste nederlandstalig rechtstijdschrift van het land wordt door het Notariaat gewaardeerd als een werkelijke bijdrage aan deze driejaarlijkse prijs, bedoeld als een bevordering van de nederlandstalige rechtsliteratuur in dit land. Wij zijn Mr. Victor hiervoor zeer dankbaar.

Naast het rechtstreeks object van deze prijs van het Antwerps Notariaat, betekent deze ook een gewilde uiting van bekommernis voor het Vlaamse rechtsmilieu, voor de toekomst van deze gemeenschap en dan in het bijzonder van het Notariaat en voor de plaats van de Notaris in de wereld van vandaag en van morgen.

Het Notariaat heeft ten allen tijde een eigen plaats bekleed naast de magistratuur en de balie. Wettelijk aangeduid om door authenticering rechtszekerheid te verlenen aan de akten van privaatrechtelijke overeenkomsten, werd het notariaat steeds zeer sterk aangetrokken door de specifieke rol van raadgever en bemiddelaar bij het tot stand komen van overeenkomsten, en dit vóór het moment dat een geschil ontstaat en met de verantwoordelijkheid elk later geschil te voorkomen. Deze situering kan aanzien worden als zijn voornaamste gerichtheid en op dat vlak ligt zijn grootste verantwoordelijkheid tegenover de klient en tegenover de gemeenschap.

Deze opdracht van de notaris lijkt met de jaren een bepaalde verschuiving te ondergaan. Het notariaat ontsnapt niet aan de evolutie van de verhoudingen in de maatschappij en dient zich bestendig in het gebeuren van zijn tijd in te werken.

Men hoeft niet zo ver terug te grijpen in de geschiedenis om een notaris te vinden, zonder enige vergelijkbare universitaire vorming, bijna uitsluitend geschoold in een jarenlange praktijk. De notaris van de negentiende eeuw was grotendeels een economist, expert in onroerende verrichtingen en beheerder van grote landeigendommen van enkele familie's. Vooraleer het bankwezen en het hypothecair krediet in hun huidige vorm en omvang tot stand kwamen, figureerde hij tevens als de spaarbank van zijn gemeente of gewest. Hij was in zake beheer van vermogens en van spaargelden de vertrouwensman bij uitstek.

In die qualificatie werd op de notaris wel beroep gedaan omwille van zijn veronderstelde en, naar ik aanneem, ook wel degelijke kennis van het trouwens niet zo ingewikkeld economisch gebeuren van die tijd, maar werd veel minder van hem een uitgebreide en diepgaande rechtskennis verwacht.

Tekenend is dan ook deze aanhaling uit de inaugurale les van professor Maton in 1886: « gezien de attributie's van de Belgische « notarissen, ware het overbodig van de aspiranten volledige rechtsstudies te eisen. Het huidige programma van onze theoretische studie's is gevuld genoeg en zal voortreffelijk zijn wanneer wij er sommige bepalingen van het wetboek van koophandel, van het strafwetboek en enkele bijzondere wetten, die veelvuldig worden toegepast, zullen hebben aan toegevoegd. De overige kennis die men aan de doctor in de rechten oplegt, maakt hem niet geschikter of helpt hem zelfs niet, bij de uitoefening van het notariaat. »

Wanneer wij de thans aan gang zijnde nieuwe vormingscyclus van de aspiranten tot het notariaat met de vroegere beperkte scholing vergelijken, wordt een totaal anders gerichte kandidaat verwacht, en deze nieuwe vorming is de resultante van de behoefte aan een steeds grondiger onderlegdheid, een ruimere intellectuele - juridische bagage die van de rechtspracticus, die de notaris toch is, geëist wordt.

Van de eerbiedwaardige figuur van enkele decennia terug is nog wel de bekendheid met de onroerende verhandelingen en de familiepakten blijven voortleven, maar zijn opdracht ligt thans niet meer in hoofdzaak op het economisch vlak, maar op het vlak van de vele juridische en para-juridische raaklijnen met het geheel van het maatschappelijk leven.

Het milieu waarin de jurist van de praktijk zich beweegt, is beheerst door een complex door elkaar stromen van zeer uiteenlopende disciplines die ieder de ander doorkruisen, zodat het hoe langer hoe moeilijker wordt tot een coherente synthese te komen.

Vertrokken van de overgankelijke basis van het privaatrecht, heeft zich geleidelijk de implicatie van het fiscaal recht doen gevoelen - tot en met in bepaalde omstandigheden, het verwringen van de privaatrechtelijke overeenkomst. Het economisch leven speelt zich niet meer af in de verhoudingen van private vermogens, maar glijdt af naar deze van steeds grotere machtsconcentratie's in sterk uitgebouwde rechtspersonen, waarop in een wisselwerking met de grote sociale bewegingen, het politiek leven van de maatschappij inhaakt, onvermijdelijk gevolgd door een steeds verder grijpende inmenging van de administratieve overheid.

Deze complexiteit brengt niet alleen een gewijzigde functie mede, maar houdt bovendien in een herdenken van bepaalde levensregels en rechtsprincipes. De grens van onze privé-onschendbaarheid op het burgerrechtelijk plan - vroeger getrokken op de lijn van een in wezen beperkte openbare orde, wordt verlegd naar het ruimere terrein van het algemeen belang, dat samenvalt met een moeilijk af te bakenen openbaar belang - bepaald door een immer drijvende politiek en een onstabiele economie.

In deze verhoudingen groeit een steeds verdere tegenstelling tussen privaat belang en openbaar belang, en ontstaat een administratieve voogdij op alle vlakken, gekenmerkt door een enrichtingsmentaliteit van overheid tot onderhorige. Naarmate de democratische inspraak ogenschijnlijk horizonten verruimt, treedt zij in feite steeds meer beperkend op, zodat het normale spel van overeenkomst ondergeschikt gemaakt wordt aan de gebiedende rechtsregels, uitgewerkt door een alomvattend administratief apparaat, en wordt de notaris, drager van een deel van de openbare functie, ingeschakeld tussen de kontrakterende partijen, maar tussen deze partijen enerzijds en het openbaar domein anderzijds, en wordt hij ge-

bruikt om de doelstellingen van het openbaar belang mede te vrijwaren zoniet te realiseren.

In deze toestand van bestendige confrontaties tussen het privaat en het openbaar domein, wordt de notaris uiteindelijk een belangrijke binding en het is opvallend hoe deze functie van binding steeds uitgebreid wordt, hem van bovenuit opgelegd wordt en zijn verantwoordelijkheid vergroot.

Eerzijds blijft hij de vertrouwde raadsman van de kontrakterende partijen, en anderzijds wordt zijn ambt gekoppeld aan de opgelegde medewerking met het administratief apparaat, terwijl toch moet opgemerkt worden dat deze administratieve voogdij over de gemeenschap zich al te dikwijls nagenoeg ontoegankelijk opstelt tegenover de leden van de gemeenschap waarvan zij nochtans de dienaar is. Een belangrijk deel van de verantwoordelijkheid wordt zodoende afgewenteld op de notaris, openbaar ambtenaar.

De opdracht van het notariaat van vandaag en dat van morgen is dan ook deze van een raadsman midden het totale leven van deze tijd, zowel op het vlak van de verhoudingen tussen kontrakterende partijen, als op het vlak van de verhoudingen van deze partijen ten overstaan van het overheidsapparaat, en dit in de meest brede betekenis.

In deze structuur van onze maatschappij, in de overvloed van wetgeving en reglementering, in de tegenstellingen tussen openbaar en privaat belang en de weerslag hiervan op iedere rechtshandeling is de aanwezigheid van de notaris meer dan noodzakelijk. Indien wij ergens zouden zoeken naar een toekomst voor het notariaat dan ligt deze, mijns inziens, pasklaar in de traditie van het notariaat doorgetrokken in deze tijd, maar dan ook daaraan aangepast.

Paralel met een grondige vorming op universitair niveau zal zich een notaris-figuur ontwikkelen in staat om, zoals voorheen, authenticiteit te verlenen aan de overeenkomsten, welke dit karakter hoe langer hoe meer zullen nodig hebben, maar deze notarisfiguur moet in staat zijn om met gezag en bevoegdheid op te treden, - hij zal een degelijk jurist moeten zijn en inzicht moeten hebben in het gehele maatschappelijk gebeuren.

Ik heb getracht U een summier beeld op te hangen van het notariaat in zijn huidige evolutie. De eisen gesteld aan de notaris liggen niet meer op het niveau van deze U getekend in het begin van mijn betoog - de vroegere familienotaris. Waar ik heb aangehaald dat op de notaris meer beroep werd gedaan als expert in onroerende verrichingen dan wel als jurist was dit misschien wel iets te scherp geformuleerd, maar ik meen dat alleszins de verhoudingen thans omgekeerd liggen, en dat deze tendens zich verder zal ontwikkelen.

Op het economisch vlak zal de notaris zich kunnen en naargelang de grote implicatie's, zich ook moeten steunen op de bijstand van specialisten en gespecialiseerde juristen uit het bedrijfsleven, op het vlak van de uiteindelijke overeenkomst zal hij verantwoordelijk zijn voor de synthese en de exacte juridische formulering - wat van hem een grondige wetenschappelijke kennis vereist, in staat om de diverse facetten van ieder probleem te benaderen, zij het met de medewerking van experts, zij het in een of andere vorm van teamverband.

Aan de basis zal hiertoe een bijzondere universitaire vorming liggen, zoals deze thans wordt ingevoerd door het bijzonder licentiaatjaar. In zijn verdere praktijk zal de notaris steeds op die wetenschappelijke basis moeten teruggrijpen, deze bestendig moeten aanscherpen door de volgehouden studie van de steeds hernieuwende wetenschap op het niveau van de wetenschappelijke navorsing, hem geboden in rechtswerken en tijdschriften.

Bij de behandeling van zijn dossier zal de notaris de juistheid van zijn oordeel toetsen aan de wetenschap en meer dan ooit zal een uitwisseling van kennis en onder-

vinging tussen de wetenschapsmens en de practicus onontbeerlijk zijn.

In die zin is dan ook de prijs van het Antwerps notariaat

bedoeld als een bijdrage tot het samengaan van de eigen notariële praktijk en de wetenschap, en het is op deze achtergrond dat deze prijs wordt toegekend.

Rede van Ridder René VICTOR, Voorzitter van de Jury.

Het is voor mij een grote eer en een bijzonder genoeg geweest te kunnen medewerken aan het prachtig initiatief dat genomen werd door het korps der Antwerpse notarissen bij het stichten van de driejaarlijkse prijs van het Antwerps Notariaat.

Dit heeft mij toegelaten meer van dichtbij de merkwaardige betekenis van uw opzet hoog te schatten en het geeft mij nu de gelegenheid mijn waardering uit te spreken voor het korps van de Antwerpse notarissen dat deze prijs gesticht heeft.

Wie midden staat in het rechtsleven en dagelijks bij allerlei aangelegenheden, de activiteit volgt die ontwikkeld wordt door het notariaat, is vervuld met eerbied en bewondering voor uw korps, Mijnheer de Voorzitter, en voor de eminente rol die elke notaris in dit rechtsleven vervult.

De tussenkomst van de notaris is een kostbare waarborg voor de rechtzekerheid, die door geen andere zou kunnen vervangen worden. De notaris is de raadgever van de particulieren bij de belangrijkste verzevenlijkingen op het gebied van het burgerlijk recht en van het handelsrecht, waarbij zijn taak erin bestaat de essentie van de wil der belanghebbenden uit te puren, deze wil oordeelkundig vast te leggen in nauwkeurige juridische termen en hem in te lijsten in het kader der wetten en reglementen. De notaris is ook de eerste rechter bij de oprijzende betwistingen. Het is een zeer verheven opdracht die aan de notaris werd gegeven, die een aanzienlijke verantwoordelijkheid medebrengt en die van de notaris vereist: onverdroten werkzaamheid, grote wetenschappelijke bevoegdheid en volstreekte onkreukbaarheid.

Ik ben dan ook bijzonder gelukkig in dit midden, waar zoveel notarissen aanwezig zijn, hulde te kunnen brengen aan uw korps dat, dicht aaneengesloten, er alles op stelt om deze beroepsdeugden te beoefenen en te bevorderen. Het notariaat is in onze gemeenschap een onmisbare en bewonderenswaardige instelling.

Hier te Antwerpen heeft uw korps nu gemeend dat het nauwgezet vervullen van de beroepslichten en het uitvoeren van de zware taak die op het notariaat rust nog niet volledig voldeed aan de rol die, in dit tijdsgewricht, aan U was voorbehouden, doch dat het ook geboden was dat U een waardevolle bijdrage zoudt leveren tot de wetenschappelijke en culturele opbloei van het rechtsleven in onze gemeenschap.

U hebt terecht gemeend zulks niet beter te kunnen doen dan door het stichten van een driejaarlijkse Prijs van het Antwerps Notariaat, waardoor regelmatig een wetenschappelijk werk bekroond wordt, geschreven in de Nederlandse taal, dat een belangrijke bijdrage levert tot de notariële praktijk.

Aldus heeft het Antwerps Notariaat zich ingeschakeld in die machtige beweging, die zich sedert het midden van de 19e eeuw deed gelden om de groei van de Vlaamse wetenschap te verzekeren en, wat het recht betreft, mede te werken aan de opbouw, in onze Vlaamse gewesten, van een Nederlandstalige rechtsliteratuur, die op hetzelfde hoge peil zou staan als de Franstalige en als deze van onze naburige landen.

Dit was een zeer gelukkig initiatief dat op blijvende wijze waardevolle vruchten zal afwerpen en waarvoor het Antwerps Notariaat de oprechte dank verdient van al onze juristen. Want, wanneer we ons rekenschap geven

van hetgeen in de laatste jaren verwezenlijkt werd op het gebied van het Vlaams rechtsleven en van de Vlaamse rechtswetenschap stellen wij vast dat wij van zeer ver terugkomen, al kennen wij in de laatste jaren een schitterende herleving.

Er was een tijd dat de taal van onze Vlaamse gemeenschap volkomen uitgesloten was uit het rechtsleven.

Tijdens de Franse bezetting was door het decreet van 24 prairial, jaar 11 (1809) geboden dat alle notariële akten, zoals trouwens alle rechterlijke uitspraken, uitsluitend in het Frans dienden opgesteld en dat, zelfs wat de onderhandse akten betrof, zij enkel ter registratie mochten aangeboden worden vergezeld van een franse vertaling.

Dit gevaarlijk stelsel, dat in onze provinciën de bron is geweest van zoveel misverstanden en betwistingen werd weliswaar, in 1814, na de val van Napoleon, in België opgeheven door beschikking van Baron de Vicent stadhouder van de mogendheden in ons land, die de vrije tweetaligheid toeliet, wat ook, tijdens het Nederlands bewind bevestigd werd door koning Willem, en gehandhaafd bleef in het artikel 23 van onze Belgische Grondwet.

De invloed van de franse overheersing, die reeds sedert jaren aan gang zijnde verfransing van de hogere standen en het prestige van de franse taal in de 17e en de 18e eeuw, over heel Europa, hebben echter als gevolg gehad dat in ons land, na 1830 zowel de wetgeving als de rechtspraak en de rechtspraktijk bij balie en notariaat, zo niet uitsluitend dan toch in overheersende mate in de franse taal plaats hadden en dat in de Vlaamse provinciën, op een paar zeldzame uitzonderingen na, er geen nederlandstalige rechtsliteratuur bestond.

Tegen deze toestand, die zo onbillijk was, zo onrechtvaardig en zo vernederend voor het Vlaams gedeelte van ons land is geleidelijk een scherpe reactie ontstaan, die zich eerst ontwikkeld heeft binnen de studeerkamer, die zich daarna heeft doen gelden op parlementair vlak in het politieke leven en die uiteindelijk geleid heeft tot een brede wetenschappelijke expansie en tot de opbouw van een belangrijke wetenschappelijke rechtsliteratuur.

Deze beweging heeft zich eerst beperkt tot de vertaling van onze wettelijke teksten. Bij dit ondankbaar werk hebben zich vele stille wroeters onderscheiden, vanaf de goede Ledeganck, over de raadsheren De Hondt en De Hoon, de professoren Obrie en Bellefroid en zo vele anderen. Zij hebben geweldige inspanningen gedaan om ons de nodige werkinstrumenten te bezorgen ten einde ons toe te laten de rechtsbedeling te kunnen beoefenen in het Nederlands.

Nadien is, ten gevolge van allerlei gerechtelijke incidenten, de strijd voor het gebruik van het Nederlands in het pretorium gebracht op parlementair terrein en, soms na geweldige strijd, zijn de wetten kunnen gestemd worden van 1873 en 1889 op het gebruik van het Nederlands bij de strafrechtspleging; tot in 1898 eindelijk de gelijkheidswet werd bekomen, die voorziet dat de wetten in de beide landstalen, met gelijke rechtskracht, dienen gestemd en afgekondigd te worden.

Heftig is er ook moeten gestreden worden, gelukkig reeds een hele tijd geleden, voor het opleggen van de kennis der Nederlandse taal aan de magistraten van het Vlaams landgedeelte en voor het steeds breder gebruik van het Nederlands zowel in burgerlijke zaken als in strafzaken.

Het uiteindelijk doel dat door de Vlaamse juristen werd nagestreefd was hoofdzakelijk de opbouw van een Vlaamse rechtswetenschap, het optrekken van de wetenschappelijke juridische monumenten, waarin het essentiële van het rechtsleven geconcretiseerd wordt en waardoor getuigenis wordt afgelegd van het peil tot hetwelk de juridische wetenschap zich in ons midden heeft ontwikkeld.

Het is alles samen gedurende een eeuw een spannende strijd geweest waarin pogingen om te komen tot de vervlaamsing van het hoger onderwijs een zeer belangrijk deel uitmaken. Het was immers ondenkbaar de ontwikkeling van een Vlaamse juridische wetenschap te verwezenlijken, wanneer de nodige krachten daartoe niet voorbereid werden aan onze universiteiten.

Wij kunnen in deze beweging voor culturele opgang in het rechtsleven enkele mijlpalen aanstippen, zoals het in werking komen der wet van 1898 op de gelijkheid der beide landstalen, de samenstelling in 1923 van de commissie gelast met de vertaling van onze grote wetboeken en bijzonderste wetten, in 1930 de vervlaamsing van de universiteit te Gent, die als noodzakelijk gevolg heeft gehad de oprichting van Vlaamse rechtsfaculteiten aan de universiteiten te Leuven en te Brussel en vooral het in werking komen der wet van 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken. Deze mijlpalen hebben de weg gewezen aan zovele noeste werkers om ons geleidelijk te brengen tot het bezit van een rechtsliteratuur, die niet alleen gelijkwaardig is aan deze die in ons land weelderig bloeide in de franse taal, doch die haar zou verheffen tot een Europees peil.

Ik kan niet nalaten, hier in een midden van notarissen, één van de verre voorlopers die zich voor dit doel met hart en ziel heeft ingezet te herdenken, namelijk notaris J. Van Assche, die nadat hij reeds in 1856 een der eerste verhandelingen in het Nederlands had geschreven, over de minderjarigheid onder al haar aspecten, in 1865 het eerste deel uitgaf van zijn «Handboek van de notaris», dat bestond uit 4 delen en waarvan het laatste in 1874 verscheen. Dit werk is thans hopeloos verouderd. Misschien hebben sommigen onder U het eens gevonden in de bibliotheek van hun vader of van hun grootvader. Maar het was een uitgave die, niettegenstaande allerlei gebreken, toch ten zeerste bevorderlijk is geweest voor de ontwikkeling van de Nederlandse rechtspraak en voor de praktijk van het notariaat in de Vlaamse gewesten. Zo mogen we ook de naam niet vergeten van Felix Rodenbacht, die in het midden van de 19e eeuw in het Nederlands een reeks verhandelingen schreef over het fiscaal recht, vooral in verband met het notariaat.

We mogen ook de invloed niet verwaarlozen die uitgegaan is van de Koninklijke Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, in wier schoot juristen als Dörfel en Obrie grote inspanningen hebben geleverd voor het slijpen en polijsten van de Vlaamse rechtstaal. Enkele voorlopers niet te na besproken, zoals raadsheer De Hoon te Brussel, professor Vliebergh te Leuven en zij die in 1897 de moed hadden tot het oprichten van het eerste Vlaams juridisch tijdschrift het «Rechtskundig Tijdschrift voor België», en zij die wetenschappelijke prestaties leverden op de Rechtskundige congressen waarvan het eerste te Antwerpen plaats had in 1900, is het toch eerst na de vervlaamsing van de universiteit te Gent in 1930 dat de grote opbloei van de Vlaamse rechtsliteratuur is begonnen. Het is van toen af dat wij belangrijke werken zien tot stand komen die ook vandaag nog eer aandoen aan onze Vlaamse rechtswetenschap: de reeks boeken van prof. Kluyskens gewijd aan het burgerlijk recht, deze van professor Fredericq aan het handelsrecht, deze van prof. Van Bouwel aan de burgerlijke rechtspleging en van prof. Simon aan de strafrechtspleging en verder de belangrijke reeks werken van auteurs als Van Dievoet, De Beus, Belfroid en zo vele andere.

Door dit alles is de toestand die een eeuw geleden bestond volledig omgekeerd.

Waar destijds uitsluitend in het Frans gepleit en gewonnen werd geschiedt sedert de wet van 1935 de rechtsbedeling zowel vanwege de balie als vanwege de zetel uitsluitend in het Nederlands.

Waar vroeger geen universitair onderwijs in de rechten bestond hebben wij thans drie universiteiten, en weldra vier, waarin het recht in het Nederlands doceerd wordt.

Deze ontwikkeling van het Nederlandstalig hoger onderwijs in de rechten heeft aanleiding gegeven tot het verschijnen niet enkel van een reeks hoogstaande leerboeken van onze Vlaamse hoogleraren doch ook van vele proefschriften waardoor onze jonge Vlaamse juristen de rechtswetenschap steeds op een hoger plan hebben gebracht en belangrijke bijdragen hebben geleverd tot de wetenschappelijke ontwikkeling van het recht. Naast merkwaardige monografieën hebben we reeksen wetenschappelijke werken zien tot stand komen zoals de «Algemene Praktische rechtsverzameling», de «Vlaamse rechtskundige bibliotheek», het «Administratief Lexicon» en nog meerdere anderen, die de waarde van gelijkaardige reeksen in het buitenland volkomen evenaren zonet overtreffen. Daar waar vroeger al de juridische tijdschriften zien ontluiken, gespecialiseerd op alle gewone thans een hele serie nederlandstalige rechtskundige tijdschriften zien ontluiken, gespecialiseerd op alle gebieden van het recht, waarbij ik hier enkel vermeld: het Tijdschrift voor notarissen, het Tijdschrift voor publiek recht, het Fiscaal tijdschrift, het Rechtskundig Weekblad, het Tijdschrift voor Gemeenterecht tot het jongste en niet genoeg te prijzen «Tijdschrift voor Privaatrecht» en nog vele andere waarin het recht in zijn ontwikkeling en in zijn evolutie op de voet wordt gevolgd en die belangrijke bijdragen leveren voor de juridische wetenschap.

Deze opbloei, op zo korte tijd, kan werkelijk een wonder genoemd worden, en er moeten uiterst vitale krachten in onze mensen verscholen zitten, om aldus op enkele jaren tijd de achterstand van bijna een eeuw te hebben ingelopen.

Onze Nederlandstalige rechtsliteratuur heeft zich thans weten te verheffen tot hetzelfde vlak als de franstalige. Kwantitatief is er geen verschil meer en wat de kwaliteit betreft zijn de jonge en frisse Vlaamse werken die we voortdurend zien verschijnen van uitzonderlijke betekenis.

Wij zijn nu gelukkig gekomen tot de periode der grote synthesen waarvan het groot leerboek «Beginselen van Belgisch Privaatrecht» ontworpen door de professoren Van Gerven en Dillemans, waarvan het eerste deel onlangs verscheen, een blijvende verworvenheid zal zijn.

Aan deze grote en bewonderenswaardige inspanning die door de Vlaamse juristen gedaan wordt heeft nu het Antwerps Notariaat een steun willen verlenen die op belangrijke wijze zal bijdragen tot de bloei van de Vlaamse rechtswetenschap, in de sector van het notariaat. Naast de grote synthetische werken waarop we in de laatste jaren zo rechtmatig fier zijn is het ook nodig dat, op gespecialiseerd gebied, de wetenschap zou doorgroond worden, zo op gebied van het notarieel recht, het fiscaal recht en de notariële praktijk.

Een eerste maal hebt U reeds uw prijs toegekend aan het uitmuntend werk van de heer Werdefroy over de registratierechten dat voorzeker niet enkel het jongste maar ook het beste werk is van onze Belgische rechtsliteratuur op dit zeer speciaal terrein. Dit jaar was de jury zo gelukkig verschillende voortreffelijke werken ter beoordeling te hebben ontvangen en U zult vernemen door het verslag van de heer secretaris van de jury hoe moeilijk de keuze geweest is, waardoor dan ook de triomf van de prijswinnaar des te groter is.

Mijnheer de Voorzitter en Heren Notarissen van Antwerpen, door het stichten van de Prijs van het Antwerps

Notariaat hebt U niet alleen in belangrijke mate bijgedragen tot het weelderig opleven van de Vlaamse rechtswetenschap, waarvoor alle Vlaamse juristen U ten zeerste dankbaar zijn, doch U hebt ook vooral bijgedragen tot de

gezonde, loyale wetenschappelijke wedijver tussen de Nederlandstalige en de Franstalige juristen in ons land en daardoor hebt U aan de beoefening van het recht in heel België een niet genoeg te waarderen dienst bewezen.

Verslag van de Jury, door Notaris G. VAN OOSTERWIJCK, Secretaris van de Jury.

De Jury van de Driejaarlijkse Prijs van het Antwerps Notariaat, zitting 1971, begon haar werkzaamheden op 14 januari 1971 onder het voorzitterschap van Stafhouder Professor Ridder René Victor, en was nog samengesteld uit volgende leden: Professor R. Derine en notarissen Istas, De Vroe, De Bounge en Van Oosterwijck.

Er werd vier maal vergaderd en van elk van de vijf ingezonden werken werd een grondige synthese en commentaar opgesteld; iedere inzending werd getoetst aan de criteria voorgeschreven door artikel twee van het Reglement, luidende als volgt:

«Het werk moet een grondige studie vormen en een oorspronkelijk karakter vertonen. Het moet bijdragen tot de ontwikkeling van de rechtswetenschap en van nut zijn voor het Belgisch Notariaat. Het moet in het nederlands opgesteld worden.»

De bijdrage van de Eerwaarde Heer M. Colson handelde over notaris Jan Mathijs Dodé, die geleefd heeft tussen 1765 en 1799. De auteur heeft voor deze biographie geput uit onuitgegeven archiefbronnen en daardoor kan het werk, uit historisch oogpunt, interessant zijn, maar voor het notariaat, waarover eerder schaarse inlichtingen worden verstrekt, heeft deze studie weinig nut.

Het tweede ingezonden werk «Pacht en Voorkoop» ging uit van Dr. R. Eeckloo en is een gemakkelijk te consulteren handboek met vele modelformulieren, dat de praktijk tegemoet treedt en daardoor zeer omvangrijk wordt, soms zelfs gewild vulgariserend. Vele gebieden die niet onmiddellijk tot de pachtwet behoren, maar daar rechtstreeks bij aansluiten, worden mede behandeld.

Als andere positieve elementen dient gesignaleerd dat de auteur menigvuldige zienswijzen verkondigt die steunen op een judicieuse beoordeling van de juridische gegevens, de aandacht vestigen op bijzondere aspecten en derhalve van groot nut zijn voor de rechtspracticus.

Anderzijds worden soms stellingen verdedigd die niet altijd voldoende wettelijke motivering vinden en hadden zekere andere punten nader kunnen worden toegelicht.

Dit oeuvre is van nut voor het Belgisch notariaat en vertoont een oorspronkelijk karakter. Het heeft echter niet de bedoeling zich te oriënteren in de lijn die bij onze beoordeling maatgevend hoort te zijn, en vindt bijgevolg een groot deel van zijn verdiensten op een ander vlak dan waar de ontwikkeling der eigenlijke rechtswetenschap zich beweegt.

Van de hand van dezelfde auteur werd ook «Het uitgesteld loon in land- en tuinbouw» ingezonden, derde werk waarover de Jury zich uit te spreken had.

Het is duidelijk dat de auteur hier geen andere bedoelingen heeft gehad dan een bevattelijke handleiding samen te stellen, eerder dan een juridische ontleding der problematiek van de nieuwe wet. De bijdrage is dan ook gewild vulgariserend, waardoor ze niet beantwoordt aan de criteria gesteld voor de Driejaarlijkse Prijs van het Antwerps Notariaat. Ze was trouwens blijkbaar eerder bedoeld als aanvulling van «Pacht en Voorkoop» dan als afzonderlijke inzending.

De vierde, door Mevrouw G. Suetens - Bourgeois ingezonden bijdrage, is een rechtsvergelijkende studie «De verhouding meerderheid - minderheid in de Naamloze Vennootschap».

De grondidee van de heersende wetgeving dat de meerderheid der aandeelhouders alle macht in handen heeft, wordt door de auteur in contestatie gesteld en er wordt onderzocht wat de wetgever kan bepalen om de belangen van de minderheid te vrijwaren.

De stand der wetgeving, vaak ook de rechtsleer en rechtspraak in alle landen van de Gemeenschappelijke Markt, en daarenboven in Engeland en Zwitserland, wordt weergegeven. Tijdens dit onderzoek worden veel, in België onbekende rechtsfiguren besproken zoals onder meer: aandelen zonder stemrecht, concernovereenkomst, splitsing van vermogensrecht en zeggenschapsrecht, openbaar koopaanbod van aandelen, bijzondere vormen van gezamenlijke leiding van verschillende vennootschappen zonder eigenlijke fusie, vordering tot aansprakelijkheid van de beheerders ingesteld door een minderheid, recht van de minderheid zich in bepaalde gevallen te doen uitkopen, benoeming van de beheerders voor één/derde door de arbeiders en bedienden en voor twee/derden door de aandeelhouders, enz.

Schrijfster komt tot zeer originele besluiten en pleit voor het aanleggen van andere criteria dan dezen die tot heden steeds gegolden hebben in deze materie. Daarom ook wordt aan het ontwerpstatuut voor een Europese vennootschap verweten geen aandacht te besteden aan de spanningen tussen meerderheid en minderheid, en wordt het Belgisch voorontwerp tot wijziging der wetgeving op de Naamloze Vennootschappen, bekritiseerd.

De Jury sluit zich aan bij het huldeadres dat de recensie in het Rechtskundig Weekblad (22 maart 1970, col. 1403) over het werk afsluit:

«Het werk van Dr. G. Suetens - Bourgeois is uiterst belangrijk. Het behandelde onderwerp staat midden in de aktualiteit en de meest gewichtige vragen van de tegenwoordige rechtsevolutie komen hierbij ter sprake. Deze problemen worden behandeld met een bewonderenswaardige kennis van wetgeving, doctrine en jurisprudentie. Het is een reusachtige verdienste, zoals de auteur dit gedaan heeft, de rechtspraak op het stuk in acht landen te exciperen, te bespreken en op haar waarde te toetsen. Het boek is levendig en onderhoudend geschreven. De overweldigende uitgebreidheid van de stof is logisch en zakelijk ingedeeld en het proefschrift is van aard de lezer voortdurend te boeien terwijl hem een geweldige hoeveelheid wetenswaardigheden bijgebracht wordt.

«De bibliographie die in het boek vermeld wordt laat toe vast te stellen welke fantastische voorbereiding het werk heeft gevraagd. Deze bibliographie die 24 dichtbedrukte bladzijden beslaat, put de documentatie volledig uit en is een kostbare wegwijzer voor verdere detailstudie.

«Zoals dit wel vereist was, daar het werk een onderwerp van internationale betekenis behandelt, zijn er uitvoerige samenvattingen aan toegevoegd in het Frans, het Engels en het Duits.

«Wij kunnen met geestdrift dit belangrijk proefschrift begroeten dat op rechtsvergelijkend gebied een zeer hoogstaande bijdrage is tot onze rechtswetenschap.»

Op dergelijke ode zou normaal de toekenning van de driejaarlijkse prijs als een orgelpunt moeten volgen,

want — en dat wenst de Jury te benadrukken — op stuk van kwaliteit kon niet beter worden verwacht.

Het enige wat buitendien nog mogelijk bleef, was het korter benaderen van het brandpunt der notariële belangstelling. Daartoe kon zich een onderwerp lenen als «Testamenten» van Professor R. Dillemans, dat eerst-daags zal verschijnen in de reeks «Beginselen van het Belgisch Privaatrecht», vijfde en laatste ingezonden oeuvre.

Het werk van Professor Dillemans, afgestemd op de Belgische praktijk en doordrongen van de evolutie van het dagelijks leven en van de juridische concepten, stelt in een buitengewoon klaar licht de zo ingewikkelde problemen die verband houden met de vorm en de inhoud van de testamenten en langs daar met het opstellen, het interpreteren en het uitvoeren ervan. De oplossingen worden met zoveel talent, na een zo breed en doordacht onderzoek aangewezen dat het boek met zijn oorspronkelijke indeling en benadering van de problematiek, alsook met zijn merkwaardige synthese, buitengewoon aktueel is.

Bij elk van de behandelde onderwerpen is de auteur er telkens in geslaagd een enorme dokumentatie te verzamelen, de gedachten en richtlijnen die daarin te vinden zijn te systematiseren en daarvan een bijzonder klare en duidelijke uiteenzetting te geven; hij stelt de jurist een uitzonderlijk en uiterst doelmatig, meer nog, onmisbaar werkmiddel ter hand.

Steeds worden rechtsleer en rechtspraak aangehaald tot staving van de voorgebrachte theorieën; bijzonder talrijke notas maken het de practicus mogelijk de stof zelf op de meest grondige wijze te bestuderen.

Het werk zet in met een historiek, de justificatie van het bestaan van de instelling, en met een parallel tussen de schenkingen en de testamenten. Daarna volgt de ont-

leding van de mechanica van de testamenten, het vormelijkheidskraker en de gevolgen, de vorm van het testament enz. Van buitengewoon belang voor de notarissen zijn de studie over de bekwaamheid van de getuigen, de hulp die een derde bij het opstellen van het testament kan verschaffen en zo meer.

Al wat algemene legaten, legaten ten algemene titel en particuliere legaten van elkaar onderscheidt, is in het werk terug te vinden, evenals de problemen betreffende de aanwijzing van de legatarissen, de interpretatie van de wil, al wat de notarissen ontmoeten in verband met de ouderlijke verdelingen, machten van de testamentuitvoerders, verval der testamenten, hun herroeping, telkens gestaafd en vervolledigd door middel van notas, aanhalingen van rechtsleer en rechtspraak.

Hiermede is de vraag beantwoord waarom over testamenten schrijven, wanneer sinds het Burgerlijk Wetboek, de wetteksten praktisch onveranderd zijn gebleven en er toch al zoveel rechtsleer en rechtspraak over bestaat.

Dit werk voldoet — en op welke schitterende wijze — aan alle vereisten die voor bekroning met de Prijs van het Antwerps Notariaat zijn gesteld.

Voor alle juristen dient vurig gehoopt dat dit werk binnen de kortst mogelijke tijd zou worden uitgegeven, opdat het zijn plaats zou kunnen vinden in de bibliotheek van elk Belgisch jurist.

Wanneer dit uitzonderlijk oeuvre met de Driejaarlijkse Prijs van het Antwerps Notariaat wordt bekroond, wil dit een erkenning zijn, binnen de gestelde opgave, van een virtuositeit in denken en uitdrukken, die langs klaarheid en helderheid, bevattelijk en eenvoudig weet te maken.

En dan aanvaardt de Jury bij deze beslissing het offer van iedere keuze: de spijt van andere belangrijke verdiensten niet te kunnen lauweren.

PROCLAMATIE

door Notaris Th. MICHIELSENS, Voorzitter van de Kamer der Notarissen.

Hooggeachte Vergadering,

In aansluiting met het verslag van de Jury heb ik de eer Prof. Roger Dillemans voor zijn werk «*De Testamenten*» uit te roepen als laureaat van de Driejaarlijkse Prijs van het Antwerps Notariaat 1971.

Geachte Professor,

Ik heb hier voor mij een nota met gegevens over uw persoonlijkheid en uw wetenschappelijk werk.

U is geboren op 15 juli 1932 en thans 39 jaar.

Dr. in de rechten Un. Leuven 1955, Licentiaat in het notariaat 1956, Licentiaat in de Wijsbegeerte 1956, Geagreerde voor het hoger onderwijs in de rechten in 1960 met uw proefschrift «*De erfrechtelijke reserve*».

U studeerde te Parijs en aan de Harvard Universiteit waar U het diploma van «*Master of Laws*» behaalde in 1958 met een proefschrift «*Testamentary Freedom in Civil and Common Law*», bekroond met de Amerikaanse prijs «*Addison Brown Prize 1958 for international Private Law*».

In 1960 werd U docent en in 1964 hoogleraar aan de faculteit der Rechtsgeleerdheid te Leuven. U doceert er «*Sociale zekerheid*» en verschillende leergangen van burgerlijk recht.

Directeur van het «*Instituut voor sociaal zekerheidsrecht*» van de faculteit, publiceerde U in 1962, met professor Van Goethem, een «*Handboek van het Belgisch Sociaal Recht*».

U was sociaal adviseur van Min. Lefèvre in 1963 en nadien adjunct-kabinetschef van twee ministers van Volksgezondheid.

U is voorzitter van de wetenschappelijke raad van het «*Belgisch tijdschrift voor sociale zekerheid*» en voorzitter van de hoge raad voor de minder validen.

U is lid van de raad van beheer van het Belgisch interuniversitair centrum voor sociaal recht en directeur van het Europees Instituut voor sociaal zekerheidsrecht.

En uiteindelijk nog voorzitter van Caritas Catholica.

Uw publicaties zijn menigvuldig.

Verschillende bijdragen in tijdschriften in verband met het privaatrecht, in *Rechtskundig Weekblad*, *Annales du notariat* en *Tijdschrift voor privaatrecht*.

U verzorgde het Wetboek sociaal zekerheidsrecht, in de reeks tweetalige wetboeken.

U is lid van het Comité voor Studie en Wetgeving van het notariaat sinds 1970.

Uw grootste werk dat bijzonder voor het notariaat van belang is draagt de titel «*De erfrechtelijke reserve*» en werd bekroond met de E. Van Dievoetprijs.

Van uw hand verschijnt in het Tijdschrift voor Privaatrecht het overzicht van de rechtspraak naast het thans in voorbereiding zijnde boek «*Testamenten*» in de reeks *Beginselen van Belgisch Privaatrecht*.

Uit het verslag van de Jury wil ik enkel de laatste paragraaf hernemen «*wanneer dit uitzonderlijk oeuvre met de Driejaarlijkse Prijs van het Antwerps Notariaat werd bekroond, wil dit een erkenning zijn, binnen de gestelde opgave, van een virtuositeit in denken en uitdrukken, die langs klaarheid en helderheid bevattelijk weet te maken.*»

Wij hebben reeds vroeger kennis gemaakt met uw werk «*De erfrechtelijke reserve*» en telkens valt uw scherpe

geest en uw helmer doorzicht van de wetenschapsmens op, zodat voor de praktijk aan de jurist een duidelijke en overzichtelijke uiteenzetting gegeven wordt van elk omvangrijk probleem, op een wijze die hem een totaal nieuw inzicht bijbrengt en nieuwe horizonten opent.

Dat dit werk zal verschijnen in de reeks «Beginselen van Belgisch Privaatrecht» waarvan U samen met Professor van Gerven de leiding hebt, opent voor ons het vooruitzicht te kunnen beschikken over een volledig oeuvre van de kwaliteit van het thans bekroonde werk, en waarvan het «Algemeen Deel», van de hand van Professor van Gerven de waarborg inhiel. Dit werk werd bij de uitgave van het Algemeen Deel verantwoord op grond van de idee dat het recht om te groeien steeds opnieuw, van generatie tot generatie, moet worden uitgesproken en beschreven met eigentijdse woorden. In dit werk «De Testamenten» komt ongetwijfeld deze grondgedachte tot haar volle recht en wij zijn gelukkig dit werk te mogen bekronen.

Professor, het is niet de eerste maal dat een oeuvre van uw hand wordt bekroond. Ieder proefschrift dat U hebt gepubliceerd werd met een bijzondere prijs bekroond, en uw boek «De erfrechtelijke reserve» bewam de vijfjaarlijkse Emiel van Dievoetprijs in 1959.

In het voorwoord van dit werk zegt Professor Dekkers, blijkbaar naar aanleiding van de toekenning van die prijs «Juristen zijn maar al te zeer geneigd zich op teksten blind te staren. Collega E. Van Dievoet, daarentegen vroeg om meer belangstelling voor wat hij zo kernachtig noemt «het levend recht». Welnu de heer Dillemans heeft die roep van zijn leermeester gehoord».

U hebt deze roep beantwoord, professor, en in dit werk dat wij vandaag bekronen hebt U dit verder waargemaakt en doorgezet.

U hebt U echter niet alleen uit de beperking van de teksten los gemaakt, U hebt zelfs dat levend recht verder gezien dan enkel het recht, U hebt dit in uw activiteiten doorgetrokken van levend recht naar het leven zelf en dan in uw taak als Voorzitter van Caritas Catholica naar het recht op leven.

Het is in deze gehele mens zoals Professor Dillemans werkelijk is, dat wij hem dan ook bij deze gelegenheid, hulde brengen.

Tenslotte rest mij nog enkel over te gaan tot de materiële uitvoering van deze bekroning en Professor Dillemans te verzoeken, de cheque verbonden aan de prijs, belopende 40.000 Fr. te willen in ontvangst nemen.

Rede van Notaris Fernand ISTAS over het bekroonde werk van Prof. Dillemans.

Mijnheer de Voorzitter,
Zeer geachte Vergadering,

Dat ik met de opdracht belast werd het handboek over de testamenten, door de jury bekroond met de Prijs van het Antwerps Notariaat 1971 te bespreken, heb ik wel te danken aan de geestdrift met dewelke ik voor dezelfde jury verslag uitbracht na een boeiende lezing van het manuscript, gepaard met een steeds toenemende nieuwsgierigheid.

Op weinige minuten tijd zou ik, Mijnheer de Voorzitter, erin moeten slagen een analyse of minstens een overzicht te geven van het werk van Professor Dillemans.

Weze het mij, Mijnheer de Professor, toegelaten aan te halen wat u zelf in uw «Woord Vooraf» geschreven heeft; ik zou noch beter, noch in meer bondige woorden, het duidelijk kunnen maken hoe u de veelvuldige en rijke stof van uw onderwerp behandeld heeft.

U schreef vrij diep ingegaan te zijn op de technisch-juridische aspecten van de specifieke problematiek van de testamenten en getracht te hebben de vigerende rechtspraak zo ruim mogelijk te overzien om het verder onderzoek door de praktijk-jurist te vergemakkelijken. Bij de meeste hoofdstukken stelde u de technische behandeling tegenover de achtergrond van de historische antecedenten en de rechtsvergelijking. Uw aandacht heeft u bij elk hoofdstuk besteed aan de bibliografische documentatie met het oog op het verder onderzoek. U liet elk hoofdstuk volgen door de tekst van één of meer belangrijke arresten met de bedoeling, naar het frans voorbeeld, een basisverzameling op te stellen van de «Grote Arresten» van de jurisprudentie.

Geen van ons blijft onverschillig tegenover de instelling van het testament.

Het testament laat ons toe eenzijdig, vrij en zonder tussenkomst van anderen te beschikken na ons overlijden, over het lot van onze goederen.

Wij kunnen aldus nog een invloed uitoefenen wanneer wij er niet meer zijn; het testament maakt het ons in zekere zin mogelijk ons leven te verlengen. De testeermogelijkheid stelt het individu in staat zich te overleven en een zekere continuïteit van zijn leven, zijn werk en

zijn plannen te organiseren. Het is voor de testator een stimulans om te blijven streven naar een grotere welvaart. Charitatieve legaten hebben reeds veel sociaal en moreel belangrijke menselijke activiteiten gediend en mogelijk gemaakt. En alhoewel de wet de erfopvolging zelf regelt, heeft zij aldus logischer wijze ook toegelaten dat er een zekere testamentaire vrijheid zou bestaan.

Hoeveel problemen dienen opgelost om die vrijheid tot werkelijkheid te maken, is bijna niet denkbaar:

Problemen in verband met de vorm van de wilsuiting;
Problemen in verband met de inhoud van de wilsuiting;
Problemen in verband met de uitvoering van diezelfde wilsuiting.

Notarissen beseffen onmiddellijk al wat achter die eenvoudige woorden schuilt; immers maken die problemen deel uit van hun dagelijks leven.

Weze het mij toegelaten er enkelen van aan te halen.

Het testament is een vormelijke akte omdat het moet gesteld worden in één van de vormen die de wet voorziet; er is dus geen plaats voor een mondeling testament; u woelt evenwel onmiddellijk aan dat er toch gevallen zijn waar men weet dat de aflijvige een wel bepaalde wil had over bepaalde punten, omdat hij dit met nadruk verklaard had; de erfgenamen voelen zich zedelijk verplicht die wil uit te voeren; gaat het dan op dit absoluut ongedaan te laten? Dit moet wel wanneer er geen bijkomend element in de houding van de erfgenamen te vinden is. Maar, leert ons Professor Dillemans, er mag besloten worden dat een belofte van uitvoering na het overlijden van de mondelinge testator door de erfgenamen gedaan, beschouwd kan worden als zijnde een burgerlijke verbintenis voortkomend van de omzetting van een natuurlijke verbintenis.

Wat dan wanneer een testament verloren is gegaan of vernietigd werd? In dit geval bestaat de titel of heeft de titel die tot schriftelijk bewijs dient, bestaan.

Het geval is dus anders dan het vorige; mits bepaalde bewijsvoering zal men kunnen vaststellen dat de wil geldig uitgedrukt werd op een wettelijke wijze en aldus dient te worden uitgevoerd: de geldigheid van het testament, zijn inhoud, het verloren gaan door toeval of over-

macht, de volharding van de erflater in het gemaakt testament tot aan zijn dood, zullen moeten bewezen worden. Gemakkelijk zal dit wel niet zijn, maar, niettegenstaande de vormelijkheid van het testament, zal de begunstigde legataris toch niet totaal ontwapend zijn.

Professor Dillemans onderzoekt de verschillende vormen van testament zowel de minder gebruikelijke als de meest gebruikelijke : Militair testament, maritiem testament, testament in tijd van besmettelijke ziekten, openbaar testament, besloten testament, eigenhandig testament.

Laat ons even blijven staan bij het openbaar testament. Een van de vereisten van het openbaar testament is dat het aan de notaris door de erflater moet gedictieerd worden; in andere woorden: het eigenlijke vereiste blijft steeds dat het testament dat van de erflater is en niet dat van de notaris. De werkelijkheid van het dictee heeft tot ontelbare rechtsgedingen aanleiding gegeven; dit zal wel één van de punten zijn waarop, na het overlijden, de getuigen het meest ondervraagd worden. De evolutie in de rechtsleer, leert ons Professor Dillemans, is zo, dat het vereiste van het dictee in het artikel 972 niet meer in zijn strikt letterkundige betekenis genomen wordt. Samengevat, is de houding aldus dat steeds nog het vereiste blijft dat er een mondelinge — Professor Dillemans meent ook bij wijze van gebarentaal — overdracht moet zijn van de eigenlijke inhoud van het te maken testament. Hoe belangrijk deze stelling is, is wel duidelijk maar aan de notaris is het noodzakelijkerwijze overgelaten elk geval te appreciëren. Wat gedaan in de randgevallen? Maakt de notaris het testament, dan loopt hij het risico een aanvechtbaar testament te hebben opgesteld; weigert hij het testament te maken, dan kan het zijn dat zijn plichten te kort komt.

Het dictee is dikwijls de aanleiding tot vervelende moeilijkheden, hetzij dat de testator zich niet meer best kan uitdrukken, hetzij dat zijn wil eerder ingewikkeld is en dat hij niet best kan lezen en zo meer, en zo meer.

De notaris mag wel vragen stellen maar deze mogen slechts aanvullend of uitleggend zijn. Een stelselmatige ondervraging waarop de erflater zich vergenoegd heeft bevestigend te antwoorden en zeker de ondervraging die alleen door tekenen en gebaren van de testator wordt beaamd, volstaat bijvoorbeeld niet. Als de inhoud van het testament alleen maar zijn herkomst dankt aan bepaalde antwoorden op vragen van de notaris, is het niet meer echt het testament van de testator; Professor Dillemans volgt hierin het hoger aangehaald criterium maar huldigt het principe dat het vereiste van het dictee niet meer mag genomen worden in zijn strikt letterlijke betekenis; klaarblijkelijk verkiest hij, naar het stelsel van het Nederlands Burgerlijk Wetboek, elke opgave van de wil van de erflater, ook buiten elk mondeling dictee, als maar zijn vrije, duidelijke en spontane wilsuiting gewaarborgd is. Zo verre gaat onze wet nochtans nog niet. Een hervorming in die zin is aldus aangewezen.

Over de zo dikwijls gestelde vraag in verband met het schrijven van het openbaar testament leert u ons, hier Professor, dat alleen het eigenlijk dictee door de notaris zelf geschreven moet worden en dat de omlijsting van de akte, aanhef en slot niet moeten gedictieerd worden en tot het vereiste behoren van elke gewone notariële akte; zij kunnen dus door de klerk worden geschreven.

Wel verstaan betekent dit niet, en u zal, Mijnheer de Professor mij niet tegenspreken, dat dergelijke praktijk aanbevolen wordt; het blijft de plicht van de notaris mogelijke betwistingen te vermijden.

Verder herinnert u er ons aan dat de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek niet helemaal overeenkomen met die uit de Ventôse-Wet. De eerstgenoemde bepalingen moeten de voorrang krijgen. Dit heeft onder meer zijn

belang om de bevoegdheid van de getuigen te bepalen die het verlijden van een authentiek testament moeten bijwonen. Aldus geldt hier niet de bevoegdheidsregeling *ratione loci*: de getuigen moeten hun woonplaats niet hebben in het gerechtelijk arrondissement waar de akte verleden wordt. Nu vooral dat er meerdere grenswijzigingen hebben plaats gegrepen, is dit wel een geweldige geruststelling voor de notarissen uit cantons die zich op de rand van het arrondissement bevinden en waar het gemakkelijk voorvalt dat een getuige bijgeroepen wordt of aanwezig is die zijn woonst in het naburig arrondissement heeft.

Met zijn strenge vormvereisten heeft het authentiek testament zijn voordelen maar tevens ook zijn nadelen.

Indien het zekere waarborgen, minder dan de wetgever heeft gehoopt, inzake de vrije wilsuiting en de juridische en correcte weegave daarvan biedt, bestaat er anderzijds het gevaar van nietigheid verbonden aan de gecompliceerde vormen die moeten geëerbiedigd worden. Het is verder wel zo dat meerdere notarissen bevreesd zijn authentieke testamenten op te stellen. De verantwoordelijkheid is groot; zij kan onder de vorm van schadevergoeding het volle bedrag van het bezit van de testator bereiken.

U meent, Mijnheer de Professor, dat het authentiek testament geen grotere waarborgen van voorbrenging na het overlijden biedt dan de andere testamenten; hier ben ik het nochtans met u niet totaal eens; de reden daarvan is dat het testament in het repertorium van de notaris moet opgenomen worden, dat dit repertorium voorgelegd wordt aan het Beheer van de Registratie en dat aldus het bestaan van het testament in de administratieve documentatie opgenomen wordt; ter gelegenheid van de aangifte van de nalatenschap of in verband met de verplichting tot registratie zal het bestaan van het testament aldus niet aan de aandacht van de ontvanger ontsnappen en zal hij er kennis van geven aan de erfgenamen.

Laat ons het schrijven en de lectuur van het testament overslaan alsook de melding van de verrichte formaliteiten en van de handtekening. In verband met de datum van het testament, haalt Professor Dillemans een belangrijk arrest aan van het Hof te Gent. Het Hof had te oordelen over een openbaar testament dat als enige dagtekening vermeldde: woensdag, 18 juli.

Hoewel men, zo schrijft Professor Dillemans, waarschijnlijk met zekerheid de datum had kunnen bepalen door de combinatie van gegevens als de benoeming van de notaris enerzijds en het filigram van het gezegeld papier anderzijds, met primo de fragmentarische aanduiding woensdag, 18 juli, secundo de kalender en tertio de overlijdensdatum, werd het testament nietig verklaard.

Het Hof heeft wel het onderscheid intrinsiek-extrinsiek overgenomen, maar het eerste begrip nog herleid tot elementen die een omschrijving van de datum uitmaken en deze met zekerheid kunnen vaststellen zonder op aanvullende gegevens buiten de schriftelijke akte een beroep te moeten doen.

Professor Dillemans geeft wel toe dat dit arrest in overeenstemming is met de formele vereisten van het Burgerlijk Wetboek en vooral van de organieke wet op het notariaat maar vindt het wel spijtig dat deze gelegenheid niet aanleiding gaf om een vernieuwing. Feitelijke omstandigheden leggen dit arrest misschien wel beter uit. Professor Dillemans stelt dan ook de vraag of de bevinding van de eerste rechter dat de erflater in de periode rond 18 juli 1956 niet in staat bleek te zijn zijn wilsbeschikking te dicteren, niet helemaal vreemd is aan de strakke uitspraak. Aldus zou de deur open blijven voor een wijziging van de rechtspraak.

Over het besloten testament, vorm van testament die

minder in gebruik is, laat het handboek de indruk dat u, Mijnheer de Professor, deze vorm van testament niet erg apprecieert.

U schrijft zelfs : « Alles samen is er de lege ferenda geen reden om deze vorm van het testament verder in stand te houden ».

U zal het zeker niet kwalijk nemen indien ik mij als practicus veroorloof te denken dat die vorm van testament toch best behouden blijft. Ik erken het graag : vele van die testamenten heb ik niet gemaakt. Maar er waren gevallen waar het niet anders kon.

Indien die vorm minder voorkomt dan is het, zo meen ik toch, omdat de bijzondere omstandigheden die er het gebruik van nodig maken zelden voorkomen en omdat het eenvoudiger is, wanneer dit mogelijk is, hetzij een eigenhandig testament door de erflater te laten opstellen, hetzij een authentiek testament te verlijden. Maar wanneer het gaat om bejaarde personen die zeer lange uiterste wilsbeschikkingen willen doen — God zij dank gebeurt dit niet al te dikwijls ! — dan is er praktisch geen andere oplossing dan deze van het mystiek testament. Deze vorm van testament laat inderdaad toe een tekst door een derde te laten schrijven dan wanneer de formaliteiten van de aanbieding door de erflater zeer gemakkelijk kunnen vervuld worden ; indien vele auteurs, waaronder Professor De Page, het mystiek testament bij de muzeumstukken schikken, dan meen ik dat zij dit aspect van de zaak over het hoofd zien. Het is niet omdat het mystiek testament zelden voorkomt, dat het niet een reden van bestaan heeft. Denkt men er anders over dan zou men ook de buitengewone vormen van testamenten, maritiem, militair, enz. moeten afschaffen.

Over het eigenhandig testament is er, en hoe zou het anders kunnen, heel wat te vertellen. Het is inderdaad de meest eenvoudige vorm van testament.

Deze vorm van testament, hoe onvolmaakt ook, ligt in onze gewoonten zo diep geankerd dat er geen sprake kan zijn, niettegenstaande de nadelen die eraan verbonden zijn, het eigenhandig testament op diepe wijze te wijzigen en nog minder af te schaffen. Slechts drie voorwaarden moeten vervuld zijn opdat, in verband met de vormelijkheid, het eigenhandig testament geldig zou zijn, te weten : eigenhandig geschrift, dagtekening en ondertekening door de testator. Hoe eenvoudiger de vorm, hoe talrijker de moeilijkheden die bij de uitvoering kunnen oprijzen. De opsomming van de in verband met het eigenhandig testament in het handboek onderzochte punten, wijst er wel op hoe talrijke zaken moeten besproken worden : onleesbaar handschrift, hulpverlening van derden, doorhalingen, toevoegingen en wijzigingen door derden, het probleem van de eenheid van de akte, geldigheid van post-scripta, codicils, testamenten op verschillende bladeren ; wat is een handtekening, hoe wordt het testament geïdentificeerd en geldig geïdentificeerd door middel van de handtekening, — u herinnert zich allen dat het arrest van het Hof van Beroep te Luik waarbij beslist werd dat het woord « moeder » geen geldige handtekening uitmaakt, — plaats van het handteken, de dagtekening en moeilijkheden in verband met een onjuiste datum of met een onzekere datum, enz. enz. Professor Dillemans zorgde voor een massa referenties ; het is de practicus aldus mogelijk zelf bepaalde gevallen van dichterbij te benaderen en nog op een meer grondige wijze te onderzoeken.

Tot hertoe heb ik het slechts over de vorm van de testamenten gehad. En slechts heb ik amper een derde van het boek doorbladerd. Blijven de ingewikkelde problematiek van de inhoud van de testamenten alsook de instelling van de testamentuitvoerder.

Slechts een paar punten zal ik er nog, bij gebrek aan tijd, van bespreken.

De inhoud van het testament.

Dat is het juist waarvoor het testament gemaakt wordt.

Buiten het legaat, beschikking om niet waarbij de overgang voorzien wordt van goederen die aan de testator zullen toebehoren bij zijn overlijden, bestaat er ook het « ontervingsbeding » dat bepaalde personen uit de erfenis uitsluit en aldus een onrechtstreeks legaat uitmaakt vermits de goederen aldus aan andere personen zullen toekomen. Daarenboven bestaat er de ouderlijke verdeling, nachtmerrie van de notaris, niet alleen omdat het moeilijk is goederen tussen meerdere kinderen te verdelen maar omdat met die verdeling zo veel juridische problemen gemengd zijn en zo vele moeilijkheden te verwachten zijn. Ten slotte zijn er nog de extra-patrimoniale beschikkingen die toch van het grootst belang kunnen zijn zoals de aanstelling van een testamentuitvoerder, van een voogd, beschikkingen met het oog op de nagedachtenis van de testator en zijn zieleheil, in verband met de begrafenis, en zo meer.

Het legaat is natuurlijk het belangrijkste en het grootste probleem.

De eerste bekommernis van Professor Dillemans bestaat erin het onderscheid duidelijk te maken tussen de algemene legaten, de legaten ten algemene titel en de legaten ten bijzondere titel of de zogenaamde bijzondere legaten. Dit onderscheid is bepalend voor de regeling van de verdere gevolgen welke aan de verschillende soorten legaten verbonden zijn.

De bedoelde qualificatie, algemeen legaat, legaat ten algemene titel en legaat ten bijzondere titel, differentieert het verder statuut vooral op volgende punten zoals Professor Dillemans het aantoonst :

- a) het bezitsrecht : alleen de algemene legataris kan daarvan genieten indien hij opkomt wanneer er geen reservataire erfgenamen zijn ;
- b) de schulden : de legataris ten bijzondere titel is nooit gehouden tot de schulden ;
- c) de vruchten : de bijzondere legataris verwerft vruchten pas vanaf zijn vraag tot afgifte ; de algemene legataris en, naar men aanneemt, ook de legataris ten algemene titel, verwerven de vruchten vanaf de dag van het overlijden, op voorwaarde ten minste dat zij, wanneer er reservataire erfgenamen opkomen, afgifte hebben gevraagd binnen het jaar na het overlijden ;
- d) de gehoudenheid tot de afgifte en de betaling van de bijzondere legaten ;
- e) de toepassing van artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek nopens het recel : de bijzondere legataris ontsnapt aan deze sanctie.

Welk is het criterium voor het onderscheid ?

Artikel 1003 zegt wel dat het algemeen legaat dit legaat is waarbij de algemeenheid van de goederen wordt vermaakt. Een legaat ten algemene titel heeft tot voorwerp een fractie van het vermogen.

Alle andere legaten zijn bijzondere legaten.

Maar indien dit zo in enkele woorden kan gezegd worden, betekent dit ongelukkiglijk niet dat het in de praktijk steeds gemakkelijk is het onderscheid te maken.

Maatstaf voor de aanwezigheid van een algemeen legaat of een legaat ten algemene titel is niet het emolumentum, hetgeen de legataris uiteindelijk ontvangt, maar wel datgene waartoe hij « geroepen » is ; de toepassing van dit criterium brengt nochtans nog geweldige moeilijkheden mee.

In concreto kan men de algemene legataris erkennen aan zijn residuaire aanspraak. De te stellen vragen zijn : heeft de testator de erfgenamen in elk geval willen onterven ; heeft hij gewild dat bij wegvallen van een ander legaat, of de reserve, alles zou aanwassen bij de aanspraak van de algemeen legataris ? De mogelijkheid bestaat aldus verschillende algemene legatarissen aan te stellen en te

gelijktijdig aanduiding te geven nopens de wijze van onderlinge verdeling.

Rijst dan de geweldige vraag op van het karakter van legaten in blote eigendom en in vruchtgebruik; verschillende toepassingsgevallen en formules komen in het boek voor; er zijn wel niet veel problemen voor dewelke wij geen oplossing zouden kunnen voorstellen na de aanduidingen van het handboek te hebben bestudeerd.

Het voorwerp van het legaat is ook een bron van moeilijkheden: legaat van een anders zaak, legaat van een onverdeeld goed, legaat waarvan het voorwerp een nadere bepaling behoeft en zo meer.

Over het legaat van een onverdeeld goed en daarmee zal ik deze voordracht eindigen, geeft u, Mijnheer de Professor, richtlijnen die ons zullen helpen tal van moeilijkheden te overmeesteren. Hoe dikwijls inderdaad ontvangen wij niet het bezoek van cliënten, gehuwd onder een beheer van gemeenschap, die over de goederen van de huwgemeenschap wensen te beschikken. Zeer dikwijls bezit de testator niets anders dan zijn aandeel in gemeenschapsgoederen; zeer dikwijls wenst hij over bepaalde van die goederen te beschikken ten particuliere titel. Hoe kan dit allemaal opgelost worden?

Vooreerst maakt u het onderscheid tussen:

— het legaat van het aandeel van de testator in een onverdeeldheid;

— het legaat van het goed zelf waarin de testator een aandeel heeft;

— het legaat van een goed dat deel uitmaakt van een onverdeeldheid waarin de testator een aandeel heeft.

In die gevallen moet er dan verder een onderscheid gemaakt worden naargelang de onverdeeldheid bij het overlijden nog bestaat ofwel voor het overlijden een einde nam.

Om slechts één geval aan te halen neem ik hieronder over wat u schrijft ingeval van legaat van het aandeel van de testator in een bepaald goed wanneer de onverdeeldheid vóór het overlijden een einde nam:

Indien het goed bij de verdeling aan de testator toe-

valt, zal de legataris recht hebben op een deel van het goed gelijk aan het hem gelegateerd aandeel.

In het andere geval zou men logischerwijze tot de nietigheid van het legaat moeten besluiten, vermits het een legaat is van een anders goed. Deze oplossing lijkt juridisch onbetwistbaar en, wat de billijkheid betreft, mag men niet uit het oog verliezen dat de testator de gelegenheid had zijn testament te hermaken. In bepaalde gevallen nochtans, waar duidelijk blijkt dat de testator verder in de mening bleef verkeren dat zijn testament overeind bleef, zou u, Mijnheer de Professor, pleiten voor de toekenning van de waarde van het aandeel.

Er dient, meer in het algemeen, toegegeven dat artikel 883 inzake de verdeling in casu niet van openbare orde is, met andere woorden dat de testator vrij is in zijn beschikking; zodra men een voldoende aanduiding kan vinden dat hij, ook in deze hypothese, de waarde van het legaat aan de legataris wenst te zien toekennen, moet daaraan gevolg gegeven worden. Veelal wordt bovendien artikel 1038 ingeroepen, schrijft u, dat in de verkoop of de ruiling door de testator van het gelegateerd goed een herroeping ziet. Maar u meent dat dit artikel niet de hypothese van de verdeling dekt en u geeft ons de nodige referenties die ons zullen toelaten dit van dichterbij te onderzoeken.

Mijnheer de Voorzitter,

Uit het bekrond werk heb ik slechts een zeer klein aantal punten aangehaald en dan nog slechts op een zeer schematische wijze. Ik koester nochtans de hoop dat dit zal volstaan om ingewijden zoals de leden van deze aanzienlijke vergadering het zijn, zich bewust te maken van de enorme verdiensten van Professor Dillemans bij de behandeling van zo technische en ingewikkelde alsook voor het notariaat zo belangrijke aangelegenheden.

Het was mij dan ook een bijzonder groot genoegen de gelegenheid hier te mogen vinden een wellgemeende, beter, een geestdriftige hulde te brengen aan Professor Dillemans en aan zijn oeuvre.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 18 maart 1971.

Voorzitter : M. Belpaire.

Raadshere-verslaggever : M. Gerniers.

1e Advocaat-generaal : M. Mahaux.

Advocaten : Mrs. Struye en Ansiaux.

1. Cassatie. — Middel. — Gebaseerd op een opgeheven wetsbepaling. — Maar van kracht toen de vordering ingeleid werd. — Ontvankelijk.
2. Gewijsde. — Dezelfde oorzaak. — Begrip. — Art. 310 B.W.
3. Echtscheiding en scheiding van tafel en bed. — Omzetting. — Met inachtneming van alle omstandigheden. — Begrip.

1. Het middel, gebaseerd op de schending van een wetsbepaling die op de datum van de bestreden beslissing was opgeheven, is ontvankelijk indien die wetsbepaling nog van kracht was op het ogenblik dat de vordering werd ingeleid en ze zonder terugwerkende kracht opgeheven is.

2. Opdat er gezag van rechterlijk gewijsde zou zijn is onder meer vereist dat de eis op dezelfde oorzaak be-

rust. Dit vereiste is niet vervuld wanneer blijkt dat de eis waarop de vorige beslissing werd gewezen, op het voormalige art. 310 B.W. steunde, terwijl de huidige eis steunt op het nieuwe art. 310.

3. Uit de geschiedenis van de wet van 20 juli 1962 (art. 310 B.W.) blijkt dat, volgens de bedoeling van de wetgever, telkens de verzoening tussen de echtgenoten uitgesloten is en de echtscheiding de regularisatie van abnormale toestanden zal mogelijk maken, de rechter de eis tot omzetting kan toestaan, rekening houdende onder meer met het belang van de families, met name van de kinderen. De rechter beoordeelt al die omstandigheden soeverein in feite.

Wettelijk gerechtvaardigd is de beslissing van het arrest dat releveert dat partijen sedert 30 jaren gescheiden leven, dat de mislukking van hun huwelijk hun familie en sociaal milieu noodzakelijk bekend is, dat geen van beiden blijf geeft enige toenadering te zoeken en dat iedere hoop op verzoening moet worden uitgesloten.

Goethals t./de la Kéthulle.

Gelet op het bestreden arrest, op 5 maart 1970 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Gelet op het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1351 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, na vastgesteld te hebben dat bij arresten van 27 mei 1950 en 16 december 1955, het Hof van beroep te Gent de door verweerder ingestelde eisen tot omzetting van de tussen partijen uitgesproken scheiding van tafel en bed in echtscheiding voor ongegrond verklaard had, en na beslist te hebben dat deze arresten met het gezag van gewijsde verworven blijven, een derde eis door verweerder ingesteld tot omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding voor gegrond verklaart,

terwijl het arrest niet tegensprekt dat de derde eis tussen dezelfde partijen tot hetzelfde doel strekte en op dezelfde gronden steunde als de eisen die aanleiding gaven tot de arresten van 27 mei 1950 en 16 december 1955, zodat, krachtens art. 1351 van het Burgerlijk Wetboek, deze arresten gezag van gewijsde hadden en, bijgevolg, de derde eis tot omzetting niet ontvankelijk was,

terwijl, alleszins, het tegenstrijdig is en bij gevolg strijdig met art. 97 van de Grondwet, enerzijds, vast te stellen dat de arresten van 27 mei 1950 en 16 december 1955 «met het gezag van gewijsde verworven blijven» en, anderzijds, te beslissen dat dit gezag van gewijsde de rechter niet belet een nieuwe eis tot omzetting in echtscheiding tussen dezelfde partijen, op dezelfde rechtsgronden gesteund, ontvankelijk en gegrond te verklaren:

Over de grond van niet-ontvankelijkheid door verweerder opgeworpen:

Overwegende dat, sinds 1 januari 1969 art. 1351 van het Burgerlijk Wetboek opgeheven is en door art. 23 van het Gerechtelijk Wetboek vervangen werd;

Dat eerstgenoemd artikel nog steeds van kracht was op het ogenblik dat verweerder zijn eis tot omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding, op 22 januari 1968, heeft ingesteld en zonder terugwerkende kracht opgeheven werd;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid niet kan worden aangenomen;

Over het middel:

Overwegende dat, luidens art. 1351 van het Burgerlijk Wetboek, onder meer vereist wordt, opdat er gezag van rechterlijk gewijsde zou zijn, dat de eis op dezelfde oorzaak berust;

Overwegende dat, ten deze, voormelde vereiste niet vervuld is;

Dat immers uit het arrest en uit de stukken van de rechtspleging blijkt dat de eisen waarop de vorige arresten werden gewezen op voormalig art. 310 van het Burgerlijk Wetboek steunden, wanneer de huidige eis steunt op het nieuw art. 310 zoals dit bij art. 23 van de wet van 20 juli 1962 werd vervangen;

Overwegende dat, nu uit de bewoordingen «alle omstandigheden in acht nemend» van laatstgenoemde wetsbepaling blijkt dat de wetgever aan de rechter een ruimere beoordelingsmacht heeft toegekend dan voorheen, het arrest, zonder het gezag van het rechterlijk gewijsde van de vorige arresten te miskennen, de gevorderde omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding heeft kunnen toestaan;

Overwegende dat het arrest, in strijd met de aanvoering van het middel, geenszins beslist dat de nieuwe eis «op dezelfde rechtsgronden» zou steunen; dat het arrest, door vast te stellen dat onderhavige eis «een andere rechtsoorzaak» heeft, het tegenovergestelde beslist, zodat geen tegenstrijdigheid in die beslissing schuilt;

Dat het middel gedeeltelijk naar recht faalt en gedeeltelijk feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artt. 310 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest de scheiding van tafel en bed tussen partijen omzet in echtscheiding, en deze beslissing staft op de overwegingen «dat de vraag tot omzetting, als beoefening van strikt persoonlijk recht, geen andere verantwoording eist dan de vervulling van de door de wet gestelde voorwaarden; dat de status van uit de echt gescheiden persoon, voorwerp van vorderingsrecht de van tafel en bed gescheiden echtgenoten toekomstende, op zich zelf en als zodanig geen omstandigheid is waarmede rekening te houden valt om de echtscheiding te kunnen toestaan...; dat appellante tegen de echtscheiding geen gronden aanvoert gesteund op financieel nadeel of wangedrag van geïntimeerde; dat ze enkel de wettelijk erkende echtscheiding aanmerkt als zijnde een krenking van morele belangen, in haren hoofde en in hoofde van haar gehuwde zoon en dezes gezin dat twee dochters telt», doch dat «de ethische ingesteldheid van de familiekring... geen hinder mag zijn voor de toepassing van een wetsbepaling die, tot bevordering van de sociale orde, de volledige breuk toelaat door ontbinding van het huwelijk...»,

terwijl, eerste onderdeel, deze beslissing er op neerkomt de omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding als een algemeen en onbeperkt recht voor verweerder te beschouwen, met een enkele en enige uitzondering in geval van «financieel nadeel» voor eiseres «of wangedrag» van verweerder, hoewel art. 310 van het Burgerlijk Wetboek verweerder geen algemeen recht verleent doch alleen een mogelijkheid open laat, daar dit artikel de rechter verplicht, alvorens de echtscheiding toe te staan, «alle omstandigheden in acht te nemen», zonder onderscheid tussen elementen van financieel of moreel belang;

tweede onderdeel, minstens uit de bewoordingen van het arrest niet kan uitgemaakt worden of de rechter in rechte heeft willen beslissen dat hij voor de toepassing van art. 310 van het Burgerlijk Wetboek slechts omstandigheden moest in acht nemen die in verband waren met het financieel belang van eiseres of met het wangedrag van verweerder, dan wel of hij in feite heeft willen beslissen dat al de andere omstandigheden, zonder onderscheid, die in acht moesten genomen worden, niet van die aard waren dat de echtscheiding niet moest toegestaan worden, zodat de onduidelijkheid en dubbelzinnigheid van deze motivering het Hof in de onmogelijkheid stelt zijn controle uit te oefenen over de wettelijkheid van het arrest en met het gebrek aan de door art. 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijkstaat:

Overwegende dat uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 20 juli 1962 blijkt dat, volgens de bedoeling van de wetgever, telkens de verzoening tussen de echtgenoten uitgesloten is en de echtscheiding de regularisatie van abnormale sociale toestanden zal mogelijk maken, de rechter de eis tot omzetting kan toestaan, rekening houdende onder meer met het belang van de families, namelijk van de kinderen;

Dat de rechter al die omstandigheden soeverein in feite beoordeelt;

Overwegende dat na eraan herinnerd te hebben dat, luidens het vigerende art. 310 van het Burgerlijk Wetboek, wanneer de scheiding van tafel en bed op grond van bepaalde feiten drie jaren heeft geduurd sedert de overschrijving van het beschikkend gedeelte van het vonnis of van het arrest, waarbij de scheiding is toegestaan, ieder van de echtgenoten het recht heeft een eis tot echtscheiding in te stellen bij de rechtbank, die, «alle omstandigheden in acht nemend», de echtscheiding kan

toestaan en dat de status van uit de echt gescheiden persoon, op zich zelf, geen omstandigheid is waarmede rekening dient gehouden te worden om de omzetting toe te staan, het arrest releveert dat partijen sedert dertig jaren gescheiden leven, dat de mislukking van hun huwelijk hun familie en sociaal milieu noodzakelijk bekend is, dat geen van beiden blijkt geeft enige toenadering te zoeken en dat iedere hoop op verzoening moet worden uitgesloten;

Dat zodoende het arrest zijn beslissing ondubbelzinnig motiveert en wettelijk rechtvaardigt;

Dat, gelet op voormelde herinnering en vaststellingen, er uit de in het middel overgenomen beschouwingen van het arrest niet kan worden afgeleid dat de omzetting een algemeen en onbeperkt recht is voor verweerder, behalve in geval van financieel nadeel voor eiseres of wangedrag van verweerder;

Overwegende dat derhalve het middel niet kan worden aangenomen;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

NOOT — Art. 310 B.W. is opgeheven door de opheffingsbepalingen van de wet van 10 oktober 1967 en is, met de nodige aanpassingen, opgenomen in het Gerechtelijk Wetboek als art. 1309.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 8 januari 1971.

Afdelingsvoorzitter: M. Rutsaert.

Raadshcer-verslaggever: M. Wauters.

Advocaat-generaal: M. Depelchin.

Advocaat: M. Bayart.

Pacht. — Recht van voorkoop. — Verkoop uit de hand. — Miskening van de rechten van voorkoop van de pachter. — Vordering tot schadeloosstelling. — Verjaring. — Vanaf de kennisgeving van de verkoop. — Begrip.

Wanneer art. 1778, quinquies, lid 4, B.W., bepaalt dat bij verkoop uit de hand met miskening van de rechten van voorkoop van de pachter, dezee vordering tot vergoeding verjaart « door verloop van drie maanden te rekenen van de kennisgeving van die verkoop aan de pachter », wijst het noodzakelijk naar de kennisgeving, zoals zij geregeld is bij art. 1778 ter, § 1, laatste lid, dit wil zeggen door de instrumenterende ambtenaar met vermelding van de voorwaarden en van de prijs van de verkoop.

Door de aanvang van de verjaring op 1 oktober 1967, datum van de kennisgeving te stellen, zonder te constateren dat die kennisgeving overeenkomstig art. 1778 ter, § 1, geschiedde, heeft het bestreden vonnis art. 1778 quinquies geschonden.

Huyghebaert t./ Ducos de Saint Barthélémy e.a.

Gelet op het bestreden vonnis, op 23 oktober 1969 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Veurne;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1778 ter, paragraaf 1, en 1778, quinquies, van het Burgerlijk Wetboek, deze twee artikelen ingevoerd door de wet van 1 februari 1963 betref-

fende het recht van voorkoop ten gunste van de huurders van landeigendommen,

doordat het bestreden vonnis, na geconstateerd te hebben dat aan eiser, bij aangetekend schrijven van notaris V.E. van 31 augustus 1967, aangeboden werd zijn voorkooprecht uit te oefenen op de zaai- en weilanden waarvan de verweerders eigenaars waren en die eiser in pacht hield en dat eiser hiervan op 1 september 1967 kennis ontving, na terecht beslist te hebben dat de termijn van dertig dagen, waarover eiser beschikte om zijn recht van voorkoop uit te oefenen, vanaf 2 september 1967 tot en met 1 oktober 1967 liep, na verder geconstateerd te hebben dat gezegde zaai- en weilanden door de verweerders aan derden verkocht werden bij akte op 30 september 1967 verleden voor voormelde notaris, dat eiser eveneens op 30 september 1967 een opzegging per gerechtsdeurwaardersexploot ontving betreffende gezegde goederen en dit van de nieuwe eigenaar-koper, en dat de oproeping in verzoening door eiser voor de Vrederechter van het kanton Diksmuide op 19 januari 1968 was gebeurd, beslist dat ten deze de verjaringstermijn, bepaald door artikel 1778, quinquies, van het Burgerlijk Wetboek voor het instellen van de vordering tot schadevergoeding bij verkoop uit de hand, vanaf voormelde opzegging, op 30 september 1967 aan eiser gegeven, was begonnen te lopen en dus op 31 december 1967 was verstreken, en dat dienvolgens de vordering van eiser strekkende tot het bekomen van gezegde schadevergoeding verjaard was, zulks om de reden dat eiser in zijn conclusie in hoger beroep erkend had van gezegde verkoop officieel kennis te hebben gekregen door voormeld exploot van opzegging, en dat voormelde termijn van verjaring een vervaltermijn uitmaakte en bijgevolg van ambtswege diende opgeworpen te worden.

terwijl, eerste onderdeel, de verjaringstermijn bepaald door artikel 1778 quinquies van het Burgerlijk Wetboek slechts begint te lopen, in geval van verkoop uit de hand, vanaf de kennisgeving van de verkoop welke aan de pachter wordt gedaan overeenkomstig de bepalingen van artikel 1778 ter, paragraaf 1, laatste lid, van het Burgerlijk Wetboek, dit is een kennisgeving uitgaande van de instrumenterende notaris, waarin de prijs en de voorwaarden van de verkoop vermeld zijn, en terwijl, nu uit het vonnis blijkt dat de kennisgeving van de verkoop, op 30 september 1967 aan eiser gegeven, niet van de instrumenterende notaris maar van de koper uitging, en nu uit het exploot van opzegging van 30 september 1967 blijkt dat die kennisgeving geen vermelding bevatte van de koopprijs en van de voorwaarden van de verkoop, deze kennisgeving voormelde verjaringstermijn niet heeft doen lopen;

tweede onderdeel, ten minste de constateringen van het vonnis betreffende het feit dat eiser erkend had van de verkoop officieel kennis gekregen te hebben daar hij op 30 september 1967 van de nieuwe eigenaar-koper een opzegging per gerechtsdeurwaardersexploot ontving betreffende het verkochte goed, niet volstaan om te weten of die kennisgeving de koopprijs en de verkoopvoorwaarden vermeldde, en derhalve niet volstaan om aan het Hof toe te laten na te gaan of die kennisgeving overeenstemde met de bepalingen van artikel 1778 ter, paragraaf 1, van het Burgerlijk Wetboek, en de verjaring kon doen lopen overeenkomstig artikel 1778, quinquies, van gezegd wetboek, zodat het vonnis niet naar behoren gemotiveerd is zoals vereist wordt door artikel 97 van de Grondwet:

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat het bestreden vonnis de vordering van eiser strekkende tot schadevergoeding, en hierop gegrond dat de verweerders het hem verpachte goed met miskening van zijn rechten van voorkoop hebben verkocht, bij toepassing van artikel 1778, quinquies, lid 1, van het

Burgerlijk Wetboek, niet ontvankelijk verklaart omdat die vordering ingesteld werd meer dan drie maanden na de kennisgeving van de verkoop aan eiser en dus, luidens artikel 1778 quinquies, lid 4, van het Burgerlijk Wetboek, verjaard was ;

Overwegende dat de rechter er op wijst dat die kennisgeving dagtekent van 1 oktober 1967, vermits eiser in zijn conclusie erkent dat hij « op 30 september 1967 een opzeggingsper gerechtsdeurwaardersexploot ontving betreffende zelfde goed en dit van de nieuwe eigenaarkoper » ;

Overwegende dat eiser aanvoert dat die kennisgeving niet regelmatig is, daar ze door de instrumenterende ambtenaar niet werd gedaan en de prijs en de voorwaarden van de verkoop niet vermeldt ;

Overwegende dat wanneer artikel 1778, quinquies, lid 4, van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat, bij verkoop uit de hand, voormelde vordering tot vergoeding verjaart « door verloop van drie maanden te rekenen van de kennisgeving van die verkoop aan de pachter » het noodzakelijk verwijst naar de kennisgeving, zoals zij geregeld is bij artikel 1778 ter, paragraaf 1, laatste lid, dit wil zeggen gedaan door de instrumenterende ambtenaar met vermelding van de voorwaarden en van de prijs van de verkoop ;

Overwegende, immers, dat die inlichtingen onontbeerlijk zijn opdat de pachter zou kunnen nagaan of de verpachter de bij artikel 1778 ter, paragraaf 1, lid 3, van het Burgerlijk Wetboek, bepaalde voorwaarden tot regelmatigheid van de verkoop heeft nageleefd ;

Overwegende dat door de aanvang van de verjaring op 1 okt. 1967 te stellen, zonder te constateren dat voormelde kennisgeving overeenkomstig artikel 1778 ter, paragraaf 1, van het Burgerlijk Wetboek geschiedde, het vonnis artikel 1778, quinquies, van het Burgerlijk Wetboek heeft geschonden, zodat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis ;

Beveelt dat melding van dit arrest zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan, zegt dat erover zal beslist worden door de feitenrechter ;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Ieper, zitting houdende in hoger beroep.

NOOT. — Zie in de nieuwe pachtwet : art. 48, 1, lid 5, dat art. 1778 ter, § 1, laatste lid vervangt, en art. 51, lid 4, dat art. 1778 quinquies, lid 4, B.W. vervangt.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

8e Kamer. — 30 maart 1971.

Voorzitter : M. Verwilghen.

Raadsheren : M.M. Delva en Dieudonné.

Advocaten : Mrs. P. De Raeymaeker en B. Lambrechts.

Onrechtmatige overheidsdaad — Weg — In zeer slechte staat — Uitholling — Geen verschalking van het vertrouwen van de weggebruiker.

Een dwarse uitholling van 10 à 12 cm diepte bij 1.10 m breedte op een nauwelijks 3 m brede landelijke « kasseiweg », die in zeer slechte staat verkeert, kan niet worden beschouwd als een abnormaal gevaar, waartegen de gemeenteoverheid de weggebruikers beveiligen moet. Het uiteraard zeer beperkt vertrouwen dat de normaal oplettende automobilist in een dergelijke weg mag stellen, wordt niet verschalkt door de

aanwezigheid in het wegdek van zo'n verzakking, waarop hij moet bedacht zijn.

Claessens t./ Gemeente Kaggevinne.

Gezien, in regelmatige vorm overgelegd, de door de wet vereiste processtukken ;

Overwegende dat het hoger beroep, regelmatig naar vorm en tijd, ontvankelijk is ;

Overwegende dat de doelstelling van de in hoger beroep door Claessens ingestelde vordering en de omstandigheden van het ongeval, waarbij diens zoon op 1 juni 1967, aan het stuur van zijn autovoertuig Austin, in een uitholling van het wegdek op de Oude Zichemseweg — grondgebied Kaggevinne — vastliep, in het bestreden vonnis behoorlijk werden omschreven ; dat het Hof daarheen verwijst, mits deze enkele terechtwijzing dat, zoals door de raadsman van Claessens in pleidooien opgemerkt, het politieel verslag niet tekstueel gewaagt van « een baan die rond en hobbelig lag met overal putten », doch wel van « kasseien in slechte staat » (P.V. nr. 331, Rijkswacht Rummen, blz. 1) en van « de oude Zichemsesteenweg te Kaggevinne, in zeer slechte staat » (zelfde P.V., 1ste vervolg, blz. 3) ; dat de eerste rechter blijkbaar op grond van deze vaststellingen de aangevochte beschrijving van het wegdek « bij inductie » heeft menen te kunnen verantwoorden ;

Overwegende dat de eerste rechter terecht en op grond van oordeelkundige motieven welke het Hof bijtreedt, de vordering heeft afgewezen ; dat hij met goede reden heeft geoordeeld dat een dwarse uitholling van 10 à 12 cm. diepte bij 1,10 m. breedte, op een nauwelijks 3 m. brede landelijke kasseiweg, die in zeer slechte staat verkeert, niet kan worden beschouwd als een abnormaal gevaar, waartegen de gemeenteoverheid de weggebruikers beveiligen moet ;

Dat het uiteraard zeer beperkt vertrouwen dat de normaal oplettende automobilist in dergelijke verkeersweg mag stellen niet wordt verschalkt door de aanwezigheid in het wegdek van zulke verzakking, waarop hij moet berekend zijn ;

Overwegende dat de zoon Claessens aan de verbalisatie weliswaar heeft verklaard dat 1) de snelheid van zijn voertuig op het ogenblik van het ongeval slechts 20 à 25 km/uur bedroeg ; dat uit zijn verklaring evenwel ook blijkt dat hij plots een « harde slag » hoorde en terzelfdertijd met het hoofd tegen het dak van de wagen botste ; dat dit wijst op een vrij hevige schok, die bij zo geringe snelheid ondenkbaar is ; 2) dat Claessens steeds naar dezelfde verklaring, in de verzakking is terechtgekomen, zonder deze goed zichtbare verzakking vooraf te hebben opgemerkt, wat van kennelijke onachtzaamheid getuigt ;

Overwegende dat de omstandigheid dat zich kort tevoren op dezelfde plaats een gelijkaardig ongeval had voorgedaan, geen aanwijzing inhoudt voor de stelling van Claessens dat de bewuste steenweg aldaar onberijdbaar zou zijn geweest ;

Overwegende dat de ontstentenis van signalisatie de gemeente in de gegeven omstandigheden niet als fout kan worden aangerekend, in geen geval als een fout in causaal verband met het ongeval ;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935 ;

Ontvangt het hoger beroep ;

Verklaart het niet gegrond ;

Bevestigt het bestreden vonnis ;

Verwijst eiser in hoger beroep in de kosten van hoger beroep.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE OUDENAARDE

Kort geding. — 19 mei 1969.

Voorzitter: M. G. Janssens de Varebeke.

Advokaten: Mrs. K.J. Geirlandt en R. De Troyer.

Scheiding van machten. — Aantasting van burgerlijke rechten door administratieve beslissing. — Bevoegdheid van rechter in kort geding. — Feitelijke. — Hoogdringendheid.

De beoordeling nopens de regelmatigheid van een administratieve beslissing valt buiten de bevoegdheid van de rechtbank. Nochtans is een gemeente, tengevolge van een administratieve beslissing, niet gerechtigd burgerlijke rechten aan te tasten.

De rechter in kort geding is bevoegd, om in geval van hoogdringendheid, alle maatregelen te bevelen die van die aard zijn de schade, geleden door eisers, te doen vaststellen. De rechter kan zelfs de « feitelijke » voorlopig verhinderen, indien vaststaat dat op wederrechtelijke wijze, de rechten van eisers werden aangetast.

Ghaye Yves en Dupont Viviane t./

Gemeente Voorde en De Turck Jean-Baptiste.

Overwegende dat de vordering strekt tot het horen bevelen:

1) dat eerste verweerster het storten van vuilnis op de eigendom van tweede verweerder, perceel sectie B nr. 263 a (bos Kerkstraat), onmiddellijk zal dienen stop te zetten;

2) dat de beide verweerders solidair of in solidum de ene bij gebreke aan de andere op hun kosten de vuilnisbelt dienen op te ruimen en het terrein te herstellen in de vroegere toestand, dit alles binnen de veertien dagen na het uit te spreken bevelschrift;

3) dat verweerders solidair of in solidum de ene bij gebreke aan de andere zouden veroordeeld worden om aan de eisers te betalen ten titel van dwangsom een bedrag van 2.000 fr. per dag vanaf de datum van het bevelschrift tot op het ogenblik van de volledige ontruiming van de vuilnisbelt en het herstel van het terrein in de vroegere toestand;

4) een deskundige te horen benoemen met opdracht, vast te stellen en te beschrijven: de huidige toestand van de vuilnisbelt, de juiste omvang ervan, en de juiste ligging ten overstaan van het eigendom van de eisers, de datum van de oprichting ervan te bepalen, de wijze van verdeling der vuilnis, de hinder onder meer van rook, reuk en ongedierte die de eisers ondergaan en de esthetische schending van het landschap; zijn advies te uiten nopens de maatregelen die zouden kunnen getroffen worden om zonder de vuilnisbelt te ontruimen, alle hinder onder meer van reuk, ongedierte en esthetische schade op te heffen, en de oorspronkelijke toestand te benaderen; de kosten ervan te bepalen;

Overwegende dat de vordering hierboven aangehaald onder nrs. 2 en 3 zeker buiten onze bevoegdheid valt, omdat zij de grond van het geschil raakt;

Overwegende dat de verweerders ook terecht onze onbevoegdheid opwerpen om, wat de grond van de zaak betreft, te onderzoeken of en in welke mate de administratieve voorschriften voor het oprichten van een vuilnisbelt nageleefd werden;

Dat de beoordeling nopens de regelmatigheid van een administratieve beslissing, buiten de bevoegdheid van de rechtbank valt;

Maar overwegende dat de eerste verweerster nooit, zelfs niet ten gevolge van een administratieve beslissing, gerechtigd is de burgerlijke rechten van de eisers aan te tasten;

Dat wij zeker bevoegd zijn om, in geval van hoogdringendheid, alle maatregelen te bevelen die van aard zouden kunnen zijn de schade geleden door de eisers te doen vaststellen, en zelfs indien het vaststaat dat de eerste verweerster onbetwistbaar op wederrechtelijke wijze de rechten van de eisers moest aantasten, deze feitelijke voorlopig te verhinderen;

Overwegende dat het echter ter zake niet op een onbetwistbare wijze bewezen is dat de eerste verweerster ten overstaan van de eisers een feitelijke gepleegd heeft, met vuilnis te storten op het eigendom van tweede verweerder;

Dat ook het bestaan van schade tot heden niet bewezen is;

Overwegende dat er wel aanleiding toe bestaat om door een deskundige de toestand geschapen door het oprichten van de vuilnisbelt te doen beschrijven en zijn advies in te winnen nopens de te treffen maatregelen en nopens de opgelopen schade;

Overwegende dat niet betwist wordt dat de eerste verweerster slechts onlangs begonnen is met de vuilnisbelt te storten;

dat er onbetwistbaar hoogdringendheid bestaat de bestaande toestand te doen vaststellen, vóór dat deze door het storten van vuilnis aanzienlijk zou gewijzigd worden;

Overwegende dat, alhoewel de eisers dit niet uitdrukkelijk verklaard hebben in het inleidend exploit, het niet te betwijfelen valt dat het geding aanhangig gemaakt werd vóór de voorzitter zetelend in kort geding, en dat er in de geest van de verweerders desaan gaande geen twijfel is ontstaan; dat het gebrek aan uitdrukkelijke melding aan de verweerders geen nadeel veroorzaakt heeft;

Overwegende dat wij in de huidige procedure niet hoeven te onderzoeken of de tweede verweerder al dan niet enige verantwoordelijkheid draagt; dat het op zich zelf niet volstrekt uitgesloten is dat de eisers er een rechtmatig belang kunnen bij hebben dat de vaststellingen door de deskundige ook tegen de tweede verweerder tegenstelbaar zouden zijn, zodat wij geen redenen hebben om deze laatsten buiten zaak te stellen;

Overwegende dat de verweerders in ondergeschikte orde zelf tot de aanstelling van een deskundige besluiten;

Om deze redenen,

Gezien de dringendheid, recht doende op tegenspraak en ten voorlopige titel, verklaren de vordering voor een gedeelte ontvankelijk en gegrond;

stellen aan als deskundige de heer L. Geurden, rijkslandbouwkundig ingenieur, wonende te Sint-Amadsberg, Rozebroekstraat nr. 57, met zending, mits naleving der pleegvormen voorgeschreven door artikelen 315 en volgende van het wetboek van burgerlijke rechtspleging, de huidige toestand van de kwestieuze vuilnisbelt vast te stellen en te beschrijven, de omvang en de juiste ligging ten overstaan van het eigendom van de eisers, de datum van de oprichting ervan te bepalen, de wijze van verdeling der vuilnis, de hinder onder meer van rook, reuk en ongedierte die de eisers ondergaan, ook in de esthetische schending van het landschap, zijn advies te uiten nopens de maatregelen die zouden kunnen getroffen worden om, zonder de vuilnisbelt te ontruimen, alle hinder onder meer van reuk, ongedierte en esthetische schade op te heffen, en de oorspronkelijke toestand te benaderen en de kosten ervan te bepalen;

zeggen dat de deskundige van zijn bevindingen een geschreven en met redenen omkleed verslag zal opmaken

waarvan hij een ontwerp aan de partijen zal mededelen, en dat hij gehouden is te antwoorden op de vragen en de opmerkingen die de partijen hem binnen de vijftien dagen zouden formuleren;

zeggen dat de deskundige zijn verslag dient neder te leggen ter griffie dezer rechtbank binnen de twee maand, te rekenen vanaf het aanvaarden zijner opdracht;

verklaren ons onbevoegd om kennis te nemen van het overige gedeelte van de eis en wijzen het af;

kosten voorbehouden om gevoegd te worden bij de grond van de zaak;

verklaren huidig bevelschrift uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elk rechtsmiddel en zonder borg;

NOOT. — 1. In deze zaak welke in kort geding voor de Voorzitter van de burgerlijke rechtbank werd gebrarht, werd door het gemeentebestuur van Voorde, eerste gedaagde, op het eigendom van tweede gedaagde, gelegen naast verzoekers eigendom, een vuilnisbelt opgericht. De eiser beweerde dat de reuk en de rook, veroorzaakt door de verbranding, het gevaar voor ongedierte in de hand werkte en de esthetische waarde van het landschap op een ernstige wijze schond en daardoor het bewonen van het eigendom in het gedrang bracht.

De gemeente pleegde volgens de eiser een «feitelijkheid» (voie de fait), waardoor zijn eigendomsrechten werden aangetast. De eiser vroeg dan ook a) de stopzetting van het storten van vuilnis, b) de opruiming van de vuilnisbelt op de kosten van de gemeente en c) uitbetaling van een dwangsom van 2.000 fr. per dag tot aan de opruiming en de aanstelling van een deskundige.

2. Het juridisch probleem waarvoor de rechter zich plaatst zag, is als volgt te omschrijven: is het juridisch mogelijk een overheidsdaad, in casu het oprichten van een vuilnisbelt, *direct* aan te vechten voor de burgerlijke rechter, zetelend in kort geding?

Daarop is niet onmiddellijk een antwoord te geven.

Onze staatsstructuur is immers gebouwd op het principe van scheiding der machten. De klassieke opvatting was dan ook dat administratieve akten niet bij wijze van een *directe* vordering (ook niet bij wijze van *indirecte* vordering tot het bekomen van schadevergoeding) voor de burgerlijke rechter konden bestreden worden, vermits daardoor in feite de administratieve daad zelf wordt vernietigd en dit een ongeoorloofde inmenging zou zijn van de rechterlijke macht in de uitvoerende macht (zie Bourquin, M., *La protection des droits individuels contre les abus de pouvoir de l'autorité administrative en Belgique*, Brussel 1912, 50; Brussel 26 april 1834, *Pas.* 1834, II, 102; zie ook het vroegere artikel 13 van de wet van 16-24 augustus 1790 op de rechterlijke organisatie).

Alleen kon de burgerlijke rechter overeenkomstig artikel 107 van de Grondwet zijn medewerking weigeren door de besluiten, welke niet met de wetten zouden overeenstemmen, niet toe te passen (zie Wodon, L., *Le contrôle juridictionnel de l'administration et la responsabilité des services publics en Belgique*, Brussel 1920, 98-113).

Nochtans is deze theorie geëvolueerd, zodat het nu wel mogelijk is (sinds het befaamd Flandria-arrest van 1920) de overheidsdaad *indirect* aan te vechten voor de burgerlijke rechter door de overheid aansprakelijk te stellen voor schade, welke voortvloeit uit haar administratieve daden.

Door artikel 9 van de organieke wet op de Raad van State van 23 december 1946 werd het mogelijk een overheidsdaad *direct* aan te vechten voor de Raad van State, waardoor het onwettig genomen besluit kan vernietigd worden. Bovendien bleef het eveneens mogelijk de overheidsdaad *indirect* aan te vechten voor de burgerlijke rechter tot het bekomen van schadevergoeding. De *indirecte* aan-

vechting van overheidsdaden voor de burgerlijke rechter is op haar beurt geëvolueerd van een aansprakelijkheid op grond van artikel 1382 (aansprakelijkheid wegens fout) naar artikel 544 (foutloze aansprakelijkheid) van het Burgerlijk Wetboek.

Op te merken is dat de hoven en rechtbanken op grond van artikel 107 van de Grondwet hetzelfde doel beogen, als de Raad van State op grond van artikel 9 op de Raad van State: namelijk de onwettigheid van daden der uitvoerende macht. Aldus bestaat de theoretische mogelijkheid tot contradictie (zie hierover De Visschere, Fr., Gaat de burgerlijke rechtspraak naar een ruimer interpretatie van artikel 107 van de Grondwet?, in *T. v. B.* 1960, 319-325).

3. Thans is er een tendens in de rechtspraak, die aanvaardt dat overheidsdaden *direct* kunnen aangevochten worden voor de burgerlijke rechter, zelfs voor de rechter zetelend in kort geding. Wanneer een burgerlijk recht zou worden aangetast, door een zelfs reglementair genomen overheidsbeslissing (op te merken is dat het onverschillig is of de overheidsdaad op een regelmatige of onregelmatige manier werd genomen: daarover zal de rechter zich immers niet mogen uitspreken, omdat hij de wenselijkheid van een overheidsdaad niet mag beoordelen), mag de burgerlijke rechter tussenkomen om het burgerlijk recht veilig te tellen, telkens er een «feitelijkheid» gebeurd is (zie Rb. Brussel, kort geding, 13 augustus 1898, *Pas.* 1898, III, 309). Dit zou bij nader toezien niet in strijd zijn met het principe van de scheiding der machten. Er wordt immers een onderscheid gemaakt tussen de overheidsbeslissing als dusdanig, die slechts kan aangevochten worden voor de Raad van State, en de materiële uitvoering ervan.

Een juiste ontleding van het beginsel van de scheiding der machten laat immers zien dat de uiteindelijke bedoeling van de scheiding, namelijk de staatkundige vrijheid, ons zelf het argument aan de hand doet, om te besluiten tot de bevoegdheid van de burgerlijke rechter, die de onwettigheid doet ophouden. Wanneer het principe der scheiding van de machten tot doel heeft de suprematie van het «recht» te waarborgen tegen mogelijke willekeur van een potentaat (Montesquieu, Ch. de, *De l'esprit des lois*, Livre XI, Chapitre IV; zie ook Kranenburg, R., *Inleiding in de vergelijkende staatsrechtswetenschap*, Haarlem 1950, 45), wordt het duidelijk dat het juist aan de rechtsmacht moet mogelijk zijn in te gaan tegen onwettig genomen beslissingen, zelfs door de uitvoering ervan praktisch onmogelijk te maken, en aldus de overheidsbeslissing *direct* aan te vechten (zie Van Reepinghen, Ch., *Verslag over de gerechtelijke hervorming*, Brussel 1964, 237).

4. Deze tendens in de rechtspraak is een gevestigde theorie geworden in het geval burgerlijke eigendomsrechten worden aangetast door een duidelijk grove onwettigheid (*irrégularité grossière*). Reeds op 3 januari 1846 velde het Hof van Cassatie hierover een principieel arrest. Er was een ontegening gebeurd zonder enige vorm van procedure. Het bestuur werd dan ook veroordeeld om de plaats te ontruimen en het goed in de vorige staat te herstellen (Cass. 3 januari 1846, *Pas.* 1847, I, 24).

In het befaamd vonnis van de rechtbank van Hoei dd. 14 december 1959 oordeelde de rechtbank dat het aanleggen van een kabelspoor boven een *privé*-eigendom, zodat elk gebruiker van het kabelspoor in deze eigendom kon binnenkijken en aldus de rust van de bewoners verstoren, een onrechtmatige aantasting van het eigendomsrecht is, die de rechter machtigt de afbraak van de werken te bevelen (Rb. Hoei, 14 december 1959, *J.T.* 1960, 192; Zie ook Rb. Kortrijk, kort geding, 19 juni 1958, *Pas.* 1960, III, 23; Rb. Brussel, kort geding, 4 augustus 1964, *Ann. Not.*

Enreg. 1965, 197, waarin de bevoegdheid van de rechter in kort geding wel bijzonder duidelijk wordt omschreven: « Que suivant la jurisprudence et la doctrine si le pouvoir judiciaire n'a pas le droit de se substituer aux autorités qualifiées pour prononcer la nullité ou ordonner la suspension d'un acte du pouvoir exécutif, il est toutefois compétent pour réparer et prévenir toute lésion d'un droit civil qui ne serait pas permise par la loi et ce quel que soit l'auteur de la lésion »; Rb. Antwerpen, kort geding, 25 september 1964, *R.W.* 1964-65, kol. 1595, bevestigd door het Hof van Beroep Brussel, 24 mei 1965, *R.W.* 1965-66, kol. 1109; Rb. Antwerpen, kort geding, 30 maart 1962, *J.T.* 1962, 319; Rb. Antwerpen, kort geding, 27 april 1968, onuitgegeven).

Deze rechtspraak is niet strijdig met het beginsel van de scheiding der machten omdat de overheidsbeslissing *niet zelf* de inzet is van het geding, alleen de materiële uitvoering ervan wordt verhinderd.

Deze recente tendens in de rechtspraak, die de rechter machtigt tot een direct ingrijpen tegen onrechtmatige bestuurshandelingen wordt verklaard door het typisch Belgische respect voor de individuele eigendom, vooral van onroerende goederen (Suetens, L.P., *De rechtstreekse aanvechting van overheidsdaden voor de burgerlijke rechter, in Liber ab discipulis amicisque in honorem W.J. Ganshof van der Meersch editus, ter perse*).

De Visschere heeft deze theorie als volgt beoordeeld: « Uit deze in ondubbelzinnige woorden gestelde motivering spruit voort dat naar de opvatting van de rechter, de burgerlijke rechtbank nooit een administratieve akte op zichzelf mag nietig verklaren, noch ze mag schorsen, doch dat ze wel bevoegd is om de aantasting van een burgerlijk recht, die het gevolg zou zijn van de onwettige maatregel te beletten en te beteugelen » (zie De Visschere, Fr., o.c., 323; Rb. Namen, kort geding, 11 september 1956, bevestigd door het Hof van Beroep te Luik op 18 december 1956, *J.T.* 1958, 148).

Volledigheidshalve zij hieraan ook toegevoegd, dat de rechter in kort geding ook herstel in de oorspronkelijke toestand mag bevelen, aangezien « geen nadeel aan de zaak ten principale » slechts bedoelt dat de rechter in het bodemgeschil niet gebonden is door de vormen en de gevolgen van het bevelschrift; de rechter in kort geding mag zijn beslissing steunen op het recht dat één van de partijen toebehoort; hij mag dringende, blijkbaar gepaste maatregelen nemen, zelfs wanneer zij een onherroepelijke toestand in het leven roepen (Van Keepinghen, Ch., *Verslag over de gerechtelijke hervorming*, Brussel 1964, 235-236). Juridisch zou het dus wel mogelijk zijn, ingeval er een « feitelijkheid » gebeurd is, te bevelen dat de vuilnisbelt op kosten van de gemeente zou worden opgeruimd en er eventueel een dwangsom zou moeten betaald worden (Zie Rb. Luik, kort geding, 15 juli 1925, *Pas.* 1926, II, 30).

5. In casu is het niet zomaar duidelijk dat een « feitelijkheid » werd gepleegd. De eiser laat hier immers niet blijken van een *actueel* en *onbetwist* recht: zijn dagvaarding in kort geding heeft meer een preventieve bedoeling dan wel een repressieve. Een « feitelijkheid » onderstelt dat men een actueel en onbetwist recht schendt zonder dat men daartoe het recht heeft. Het sluit machtsmisbruik in. Dit werd zeer duidelijk gesteld in een bevelschrift van de Voorzitter van de rechtbank te Antwerpen dd. 28 februari 1958: « Overwegende dat aan de hand van gevallen voorkomende in de rechtspraak kan uitgemaakt worden dat een rechtloze feitelijkheid steeds een handeling of situatie onderstelt waardoor de tegenpartij gehinderd wordt in de uitoefening van een actueel en onbetwist recht en aldus schade lijdt (Rb. Antwerpen, kort geding, 28 februari 1958, *R.W.* 1957-58, kol. 1690-1707).

De rechter heeft dan ook de voorlopige stopzetting van

het storten van vuilnis niet verboden, maar heeft wel een deskundige aangeduid om na te gaan of hier eventueel een recht op schadeloosstelling zou verschuldigd zijn.

De zaak zou anders liggen, indien de gemeente vuilnis zou storten op het eigendom zelf van verzoeker. In dat geval zou de rechter in kort geding tot de stopzetting van het storten kunnen besluiten en zelfs tot opruiming der vuilnisbelt zoals in de dagvaarding werd gevraagd.

Nochtans zullen waarschijnlijk de rechtbanken zich op dat gebied niet vergalopperen. Indien door de verweerder de « feitelijkheid » zou betwist worden, zal de rechter eerder geneigd zijn een deskundige aan te duiden om zijn tegensprakelijke bevindingen aan de rechtbank voor te leggen (zie Rb. Dendermonde, kort geding, 28 april 1971, onuitgegeven).

De deskundige is immers de geschikste persoon om uit te maken of de eisende partij een recht heeft op schadeloosstelling, voortvloeiende uit een onwettige overheidsdaad. Dit lijkt dan meer in overeenstemming te zijn met een gevestigde rechtspraak (zie onder meer Rb. Charleroi, kort geding, 15 maart 1962, *Rev. Comm.* 1963, 117: « Il peut cependant ordonner une expertise pour permettre aux parties qui se croient lésés de se réserver les éléments de preuves nécessaires à l'intension d'une action ultérieure devant la juridiction compétente »).

6. Deze theorie van de feitelijkheid en de aanvechting ervan voor de burgerlijke rechter, zelfs in kort geding lijkt aldus een correctief te zijn tegen het strakke principe der scheiding der machten (zie Cambier, C., *Principes du contentieux administratif*, Brussel 1961, 151-236). Volgens deze auteur is de theorie van de feitelijkheid vooral een nuttig actiemiddel voor de rechter in kort geding. Een « feitelijkheid » is immers een brutaal gebeuren: in geen enkel democratisch rechtsbestel is dat houdbaar (zie Delva, J., *Het rechtstreeks bestrijden van overheidsdaden voor de burgerlijke rechtscollèges*, in *T.P.R.* 1967, 383 e.v.).

7. Nochtans gaat het probleem dieper. Het kan immers best gebeuren dat de zogenaamde « feitelijkheid » door de overheid in het algemeen belang werd bevolen. In dat geval lijkt het billijk dat de overheidsdaad alleen indirect kan aangevochten worden voor de burgerlijke rechter. Enkel een veroordeling tot schadevergoeding zou dienen uitgesproken te worden (zie hierover de conclusies van advocaat-generaal F. Dumon bij het arrest van het Hof van Cassatie, 27 april 1962, *R.W.* 1962-63, kol. 57-65). Zeker zou het de rechter in kort geding verboden zijn te schorsen alvorens te gronde te beslissen.

Het lijkt verdedigbaar dat alleen grove onwettige bestuurshandelingen, brutale feitelijkheden, die het eigendomsrecht en de fundamentele vrijheden van de rechtsonderhorigen zouden aantasten door de burgerlijke rechter (ook in kort geding) zouden worden verhinderd. Deze theorie wordt voornamelijk in Frankrijk voorgestaan. De Franse rechtbanken houden voor dat er slechts sprake kan zijn van een « feitelijkheid », wanneer het onmogelijk is de toepassing van een of andere wet aan de overheidsdaad vast te knopen (zie Waline, M., *Droit administratif*, Parijs 1957, nrs. 138-140 en 1109 met uitgebreide lijst van rechtspraak). Een juist evenwicht moet gevonden worden tussen het onmiddellijk particulier belang en de noodzakelijke continuïteit van de openbare diensten in het algemeen belang.

Het gevaar is niet denkbeeldig dat onvoorwaardelijk optreden van de rechtsmacht in administratieve feitelijkheden de bestuurbaarheid van de Staat in het gedrang zou brengen.

Indien echter de uitvoerende macht in haar beslissingen en daden de eigendomsrechten en fundamentele vrijheden van de particulieren aantast, zal waarschijnlijk

uitzonderlijk moeten gegrepen worden naar deze voor de administratie gevaarlijke maatregel, die er in bestaat de overheidsbeslissing af te splitsen van de uitvoering.

Gabriël Moens,
Advocaat,

Navorser bij het Interuniversitair Centrum
voor Staatsrecht.

ARBEIDSRECHTBANK ANTWERPEN

1e Kamer. — 2 april 1971.

Voorzitter: M. Luc Janssens

Rechters in sociale zaken: MM. Van den Broucke en
J. Janssens.

Advokaten: Mrs. Van den Heuvel, A.G. Vaes en A. Dinot.

Ondernemingsraad. — Samenstelling van de kiezerslijsten. — Begrip leidinggevend personeel.

Het doel en de samenstelling van de ondernemingsraad maken het mogelijk de bedoeling van de wetgever te ontsluiten in het rechtsbegrip « leidinggevend personeel ».

Door werknemers met leidinggevende functie uit te sluiten van de verkiezingen waaruit de personeelsafvaardiging voortkomt, heeft de wetgever ingezien dat er in een bedrijf werknemers zijn wier taken, belangen en betrachtingen dichter bij deze van de werkgever liggen dan bij deze van de ruime groep der werknemers. Het betreft werknemers die aan een tweevoudig criterium beantwoorden:

— een bevoegdheidscriterium: werknemers die bekleed zijn cumulatief met gezagsuitoefening, verantwoordelijkheid, zelfstandige en continue beslissingsmacht ten aanzien van een min-of-meer ruime groep werknemers of ten aanzien van een groep problemen (braintrust).

— een psychologisch criterium: indien de werknemers zich verweren tegen de beroepen ingesteld door de representatieve organisaties impliceert dit dat zij niet wensen mee te kiezen voor de personeelsafvaardiging waaruit blijkt dat zij (psychologisch) niet vermogen de belangen en betrachtingen van de groep der werknemers tot de hunne te maken en dat zij behoren tot de groep werknemers wier taken, belangen en betrachtingen dichter bij deze van de werkgever liggen.

A.C.V. en A.B.V.V. t./ S.I.B.P.

Gelet op de behandeling der zaken ter zitting dezer rechtbank dd. 30.3.1971, waarop al de aanwezige partijen de wens uitdrukten de beide vorderingen respectievelijk uitgaande van het Algemeen Christelijk Vakverband en van het Algemeen Belgisch Vakverbond, samen te voegen;

Overwegende dat de rechtbank ter openbare zitting dd. 30.3.1971 weerhouden heeft dat de beide vorderingen nagenoeg hetzelfde voorwerp en dezelfde rechtsgronden hebben, zodat een goede rechtsbedeling vergt dat ze samen zouden behandeld worden en dat in één vonnis over de beide vorderingen zou beslist worden; dat de rechtbank ter voormelde zitting de vorderingen heeft samengevoegd; nadat vastgesteld werd dat de procedure regelmatig werd ingesteld en de termijnen werden geëerbiedigd zoals bepaald in het K.B. dd. 18.2.1971;

Overwegende dat de beide vorderingen tot doel hebben, de personen aangeduid in de verzoekschriften af te voeren van de lijst van de personen die volgens de N.V. Société Industrielle Belge des Pétroles, een leidinggeven-

de functie in het bedrijf hebben, waardoor zij niet in aanmerking komen om deel te nemen aan de verkiezingen met het oog op de samenstelling van de personeelsafvaardiging in de ondernemingsraad;

Wetgeving.

Overwegende dat tussen de partijen geen betwisting blijkt te bestaan nopens de wettelijke bepalingen die rechtstreeks in aanmerking komen betreffende de huidige betwisting:

— de wet van 20-9-1948 betreffende de organisatie van het bedrijfsleven, gewijzigd door de wet van 23-1-1963 en door deze van 16-1-1967;

— het regentsbesluit van 23-11-1949 betreffende de verkiezingsvoorwaarden voor de samenstelling van de ondernemingsraden, gewijzigd bij K.B. van 31-1-1963;

— het K.B. van 18-2-1971 betreffende de aanwijzing van de personeelsafgevaardigden van de ondernemingsraden;

Het begrip leidinggevend personeel:

I. Principieel:

Overwegende dat niet betwist wordt dat de wetgever geen omschrijving geeft van het begrip « leidinggevend personeel », toe te passen op het voorwerp van de huidige betwisting;

Overwegende dat voorgehouden wordt dat het dient aanzien te worden als een « rechtsbegrip »; dat echter deze stellingname — dat het begrip leidinggevend personeel een rechtsbegrip is — niets meer kan beduiden dan dat het begrip op vrij algemene wijze verwijst naar een geheel van « rechten en plichten » die gelden voor het personeel dat als leidinggevend dient aanzien te worden;

Overwegende dat de aard en de omvang van deze rechten en plichten kunnen variëren naar gelang het doel dat beoogd wordt bij het stellen van de vraag « leidinggevend personeel of niet? »; dat dit doel onderscheidene aspecten kan vertonen in meerdere sociale wetten zodat niet met zekerheid kan voorgehouden worden dat binnen het sociaal recht — dat de meest complexe sociologische verhoudingen tot voorwerp heeft — éénzelfde term noodzakelijkerwijze éénzelfde inhoud dekt;

Overwegende dat derhalve dient onderzocht welke het principiële doel is geweest van de wetgever wanneer hij de werknemers-met-leidinggevende-functie heeft willen uitsluiten van de deelname aan de verkiezingen van de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden;

Overwegende dat het daartoe aangewezen voorkomt het doel en de samenstelling van de ondernemingsraden te onderzoeken;

Overwegende dat de wetgever van 1948 (organieke wet van 20-9-1948) met de ondernemingsraden blijkt bedoeld te hebben een zo intens mogelijke samenwerking te bereiken tussen de onderscheidene personen die in de ondernemingen onderscheiden taken te vervullen hebben die allen samen het sociaal-economisch doel van de éne bedrijfsgemeenschap moeten verwezenlijken; dat in deze optiek de ondernemingsraad onbetwistbaar het belang van gans de onderneming vertegenwoordigt en niet deze van de werkgever noch deze van de werknemers noch tenslotte deze van de representatieve organisaties;

Overwegende echter dat — opdat voormeld doel konkreet zou kunnen bereikt worden — de wetgever aan de ondernemingsraden een dergelijke samenstelling heeft gegeven dat alle — niet te scheiden doch wel te onderscheiden — belangen in de schoof van de ondernemingsraden zouden kunnen aan bod komen; dat daarom in de ondernemingsraden naast de personeelsafvaardiging, die de belangen en de betrachtingen van de werknemers zal

dienen uit te spreken, de patroonsafvaardiging voorkomt die de belangen en betrachtingen van de werkgever tot gelding moet laten komen;

Overwegende dat de wetgever ingezien heeft dat in een onderneming een aantal werknemers voorkomen wier taken, belangen en betrachtingen veel dichter bij deze van de werkgever liggen dat bij deze van de werknemers zodat, moesten deze werknemers voor de personeelsafvaardiging van de ondernemingsraad meekiezen, zij hierbij de belangen en betrachtingen van de groep der werknemers niet of niet voldoende op het oog zouden kunnen hebben; dat het doel en de samenstelling van de ondernemingsraad aantonen dat het in de geest van de wetgever die werknemers zijn die hij heeft willen aanduiden wanneer hij het begrip «leidinggevend personeel» in zijn wetgeving heeft binnengebracht.

II. Konkreet :

A. Bevoegdheids criterium :

Overwegende dat derhalve zo konkreet mogelijk moet onderzocht worden welke werknemers in de N.V. Société Industrielle Belge des Pétroles in feite zo dicht bij de belangen en betrachtingen van de werkgever staan dat zij niet voldoende objektief de belangen en betrachtingen van de uitgebreide groep werknemers tot de hunne zouden kunnen maken bij de aanstaande verkiezingen;

Overwegende dat er geen principiële reden is om deze groep zo restriktief mogelijk te zien; dat immers een personeelsafvaardiging die zou gekozen (of medegekozen) worden door werknemers die niet of niet hoofdzakelijk bekommerd zijn om de belangen en betrachtingen van de groep werknemers haar finaliteit geheel of gedeeltelijk zou missen;

Overwegende dat in een bedrijf zoals dit van de N.V. «S.I.B.P.», met een zeer uitgebreide personeelsbezetting (922 werknemers) en een nauwkeurig uitgewerkt organigram van de personeelskaders, de personeelsleden die als leidinggevend kunnen aanzien worden alleszins volgende attributen cumulatief moeten hebben :

«gezagsuitoefening», «verantwoordelijkheid», «zelfstandige continue beslissingsmacht tegenover een min of meer ruimere groep van werknemers of tegenover een belangrijke en omvangrijke groep van problemen (= braintrust)»; dat een personeelslid, dat aan dit bevoegdscriterium niet beantwoordt, geenszins in aanmerking kan komen om aangezien te worden als behorend tot het leidinggevend personeel;

Overwegende dat derhalve in de eerste plaats dient onderzocht of deze attributen te vinden zijn bij de personen, waarover thans betwisting bestaat;

dat dit onderzoek slechts mogelijk is aan de hand van de individuele functiebeschrijvingen voorkomend in de bundels van de raadslieden A.G. Vaes en A. Dinot en aan de hand van het voorgebracht personeelsorganigram van de N.V. «S.I.B.P.»;

dat inderdaad het aanbod van getuigenbewijs, in ondergeschikte orde gedaan in de conclusie van voornoemde raadslieden, niet kan weehouden vermits het K.B. van 18-2-1971, op grond waarvan de huidige procedure wordt gevoerd — strikte en korte termijnen oplegt zowel aan de partijen (art. 10) als aan de rechtbank (art. 11) zodat een getuigenbewijs binnen deze termijnen onmogelijk rechtsgeldig kan gehouden worden;

Overwegende dat Mr. Van den Heuvel namens het Algemeen Belgisch Vakverbond en de heer Verbraeken namens het Algemeen Christelijk Vakverbod ter zitting dezer rechtbank dd° 30-3-1971 uitdrukkelijk hebben te kennen gegeven dat zij de materialiteit van de taken en functies, beschreven per werknemer voortkomend in de

bundels van de heren raadslieden A.G. Vaes en A. Dinot niet betwisten;

dat derhalve moet nagegaan worden of in deze functies de attributen cumulatief voorkomen zoals hoger vooropgesteld (gezagsuitoefening, verantwoordelijkheid, zelfstandige en continue beslissingsmacht tegenover een groep werknemers of tegenover een groep problemen);

Overwegende dat al de personeelsleden voorkomend als direktielid in één van de acht direkties van de N.V. «S.I.B.P.», ingevolge de aard zelf van hun taken en functies op direktieniveau, dienen aanzien te worden als beantwoordend aan voormeld bevoegdheids criterium; dat aldus tot het leidinggevend personeel behoren :

volgen 16 namen.

Overwegende dat vervolgens de rechtbank in het licht van het supra geanalyseerd bevoegdheids criterium en aan de hand van de individuele functiebeschrijvingen eveneens aanziet als behorend tot het leidinggevend personeel :

volgen 37 namen.

Overwegende dat in het licht van hetzelfde criterium en eveneens op grond van de individuele functiebeschrijvingen niet kunnen aangezien worden als behorend tot het leidinggevend personeel :

volgen 27 namen.

Overwegende dat tegenover deze 27 personeelsleden de vordering van het Algemeen Belgisch Vakverbond en van het Algemeen Christelijk Vakverbond hic et nunc reeds als gegrond voorkomt;

B. Psychologisch criterium :

Overwegende dat nochtans deze attributen (bevoegdscriterium) op zichzelf niet als decisief kunnen aanzien worden voor de oplossing van huidige betwisting en voor het bereiken van het doel van de wetgever waar deze spreekt van leidinggevende functie; dat ook de houding en de reaktie van de werknemers zelf bij huidige geding betrokken betekenisvol is nopens de vraag of zij al dan niet zo objektief mogelijk de belangen en betrachtingen van de groep der werknemers tot de hunne kunnen maken; dat deze houding impliciet of expliciet kan blijken; dat impliciet deze houding kan verwacht worden bij al de personeelsleden die lid zijn van één van de acht direkties — hoger reeds vermeld — en dit ingevolge de aard zelf van hun taken en functies op direktieniveau; dat deze houding expliciet blijkt voor de werknemers die uitdrukkelijk te kennen geven dat zij niet wensen dat of dat zij niet inzien op welke grond zij niet zouden aanzien worden als behorend tot het leidinggevend personeel; dat immers van deze werknemers, die een dergelijke houding aannemen — en dit overeenkomstig de mening van hun werkgever — niet kan verwacht worden dat zij zouden deelnemen aan de verkiezingen van de personeelsafvaardiging objektief inachtnemend de reeds hoger vermelde belangen en betrachtingen van de ganse groep werknemers; dat dit het geval is voor de volgende partijen die ter zitting dezer rechtbank dd° 30-3-1971 in persoon en uitdrukkelijk een dergelijk standpunt hebben ingenomen :

volgen 5 namen.

Overwegende dat een dergelijke houding eveneens gevonden wordt bij de partijen die ter zitting dd° 30-3-1971

vertegenwoordigd werden door een raadsman (Mr. Dinet) uit de conclusie waarvan blijkt dat ook zij uitdrukkelijk wensen gerekend te worden bij het leidinggevend personeel; dat hun verweer tegen de vordering van respectievelijk het Algemeen Belgisch Vakverbond en het Algemeen Christelijk Vakverbond duidelijk te kennen geeft dat zij niet wensen op de kiezerslijsten te komen en dat derhalve van hen wederom niet kan verwacht worden dat zij zouden deelnemen aan de verkiezingen objectief bekommerd zijnde met de belangen en de betrachtingen van de groep werknemers;

Overwegende dat derhalve blijkt dat de hoger aangeduide personen die beantwoorden aan het aangeduide bevoegdheidscriterium eveneens beantwoorden aan het hiervoor beschreven psychologisch criterium;

Overwegende dat tegenover deze personeelsleden de vordering van het Algemeen Belgisch Vakverbond en van het Algemeen Christelijk Vakverbond ongegrond is;

Overwegende dat een aantal partijen niet verschenen zijn ter zitting van 30-3-1971, noch iemand voor hen en dat geen of onvoldoende gegevens voor hen voorhanden zijn om na te gaan of de beide voormelde criteria op hen toepasselijk zijn om tot het leidinggevend personeel te behoren in de zin van de wet;

dat ten aanzien van deze personen de vordering van het Algemeen Belgisch Vakverbond en van het Algemeen Christelijk Vakverbond gegrond is:

volgen 10 namen.

De gerechtskosten:

Overwegende dat Mr. A.G. Vaes tweemaal een bedrag van 300 F. vordert als rechtplegingsvergoeding; dat slechts één bedrag van 300 F. gegrond voorkomt daar de N.V. Société Industrielle Belge des Pétroles geen twee te onderscheiden belangen kan laten gelden;

Overwegende dat Mr. Dinet conclusies neerlegt voor 57 personeelsleden en voor elk van hen een bedrag van 300 F. vordert als rechtplegingsvergoeding;

dat deze vordering principieel gegrond voorkomt, daar voor ieder van deze personeelsleden duidelijk een eigen belang te weerhouden valt;

dat de vordering derhalve in totaal principieel gegrond is ten bedrage van $57 \times 300 \text{ F.} = 17.100 \text{ F.}$

Overwegende dat, gelet op de mate waarin de vorderingen van het Algemeen Belgisch Vakverbond en van het Algemeen Christelijk Vakverbond gegrond verklaard worden, het billijk en rechtmatig voorkomt de gevorderde en hiervoor weerhouden rechtplegingsvergoedingen ten belope van de helft gegrond te verklaren;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Na erover beraadslaagd te hebben;

Gehoord mevrouw De Jaeger, substituut-arbeidsauditeur, in haar geschreven advies uitgebracht ter zitting van 31 maart 1971;

Verklaart de samengevoegde vorderingen van het Algemeen Belgisch Vakverbond en van het Algemeen Christelijk Vakverbond gedeeltelijk gegrond;

Zegt voor recht dat volgende personen ten onrechte in de schoot van de N.V. Société Industrielle Belge des Pétroles op de lijst van het leidinggevend personeel werden geplaatst en dat zij van deze lijst dienen afgevoerd te worden:

volgen 37 namen.

Verklaart het overige van de samengevoegde vorderingen ongegrond;

Begroot de kosten...

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

11 maart 1971.

Beslagrechter: M. Groetaers.

Advocaten: Mrs. Blanckaert en W. van Orshaegen.

Gerechtelijk Wetboek. — Bewarend beslag en middelen tot tenuitvoerlegging. — 1) Beslagrechter. — Bevoegdheid. — 2) Uitvoerend beslag op roerend goed. — Art. 1541. — Verzet door de beweerde eigenaar. — Onwettig gezin. — Dubbelzinnig bezit.

1. Voor de beslagrechter worden de vorderingen ingesteld en behandeld zoals in kort geding; de beschikkingen in kort geding brengen geen nadeel toe aan de zaak zelf. De beslagrechter is dus onbevoegd om uitspraak te doen betreffende een vordering ten gronde, behalve in de uitzonderingen die de wet uitdrukkelijk bepaalt.
2. Eiseres, bewarend eigenares te zijn van in beslag genomen voorwerpen, heeft tegen de verkoop verzet gedaan.

Daar zij met de beslagene samenwoont en beiden een onwettig gezin vormen, heeft het bezit dat zij op de voorwerpen uitoefent, een dubbelzinnig karakter; zij kan derhalve niet op art. 2279 B.W. steunen om haar eigendomsrecht te bewijzen en is gebonden door de strenge regels van art. 1328 B.W.

Van de Weyer t./ Van Dun en Van Haver.

Overwegende dat de vordering van de eisende partij ertoe strekt de meubelen en roerende voorwerpen, uitvoerend in beslag genomen bij eksploot van gerechtsdeurwaarder M. Couvreur te Antwerpen dd. 18 augustus 1970, weder op te eisen; eerste verwerende partij verder te doen veroordelen tot betaling van een schadevergoeding van 5.000 fr. wegens roekeloos en tergend beslag en tot de kosten van het geding;

Overwegende dat wij onbevoegd zijn om uit te spreken betreffende de vordering in schadevergoeding, door de eisende partij ingesteld;

Overwegende dat deze vordering, gesteund op art. 1382 Burgerlijk Wetboek, een vordering ten gronde is;

Overwegende dat, voor de beslagrechter, de vorderingen worden ingesteld en behandeld zoals in kortgeding (art. 1395 G.W.); dat de beschikkingen in kortgeding geen nadeel aan de zaak zelf toebrengen (art. 1039 G.W.);

Overwegende dat de beslagrechter aldus onbevoegd is om uit te spreken betreffende een vordering ten gronde, behalve in de uitzonderingen uitdrukkelijk door de wet voorzien (b.v. art. 1514 G.W.);

* * *

Overwegende dat de eisende partij betwist dat zij de «huishoudster» van de beslagene, tweede verwerende partij, zou zijn;

Overwegende dat nochtans blijkt dat deze beide partijen samenwonen en een onwettig gezin vormen; dat zulks voldoende bewezen wordt door het feit dat zij op hetzelfde adres ingeschreven zijn, in een woning waar slechts een meubilair aanwezig is;

Overwegende dat hiermede het bezit, door de eisende

partij op het mobilier uitgeoefend, een dubbelzinnig karakter verkrijgt; dat zulks niet ontzenuwd wordt door het feit dat het huurkontraat van de woning op haar naam staat;

Overwegende dat de eisende partij derhalve niet kan steunen op art. 2279 Burgerlijk Wetboek om haar eigendomsrecht te bewijzen (R.P.D.B.v° Possession nr. 387); dat zij hiermede eveneens gebonden is door de strenge regels van art. 1328 Burgerlijk Wetboek, namelijk dat zij bewijzen met vaste datum moet voorleggen (De Page bd. III n° 793, 794 — R.P.D.B.v° Saisie — Exécution n° 463, 467 — Kluyskens « De Verbintenissen » n° 290);

Overwegende dat de eisende partij derhalve in gebreke blijft geldig te bewijzen dat zij reeds eigenares was van kwestieuze goederen alvorens zij met de beslagene ging samenwonen; dat het niet past een onwettig gezin te bevoordelen in vergelijking met een wettig echtpaar onderworpen aan de wettelijke gemeenschap van goederen;

Overwegende dat de vordering van de eisende partij aldus ongegrond voorkomt;

Tegenvordering :

Overwegende dat bij conclusies ter griffie op 8 februari 1971 neergelegd, eerste verwerende partij een tegenvordering instelt, strekkende tot veroordeling van de eisende partij tot betaling van een schadevergoeding van 10.000 fr. met de gerechtelijke intresten wegens tergend en roekeloos geding;

Overwegende dat wij, ingevolge de uitdrukkelijke bepaling van art. 1514 al. 2 G.W. bevoegd zijn om over deze vordering uitspraak te doen; dat zij ontvankelijk en gegrond voorkomt ten belope van 5.000 fr.;

.....

NOOT

1. De bevoegdheid van de beslagrechter :

De rechtbank van eerste aanleg neemt kennis van geschillen over de tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten (art. 569, 5°, gerechtelijk wetboek). In de rechtbank van eerste aanleg wijst de Koning, volgens de behoeften van de dienst, een of meer beslagrechters aan (art. 79, 1e lid). Alle vorderingen betreffende bewarende beslagen en middelen tot tenuitvoerlegging worden gebracht voor de beslagrechter (art. 1395, 1e lid). Deze vorderingen worden ingesteld en behandeld zoals in kort geding (selon les formes du référé), behalve in de gevallen waarin de wet bepaalt dat zij worden ingesteld bij verzoekschrift (art. 1395, lid 2).

Het eerste lid van art. 1395 omschrijft de bevoegdheid van de beslagrechter; het tweede lid duidt de wijze van procederen aan. Uit dit tweede lid mag niet afgeleid worden dat de beschikkingen van de beslagrechter gelijk te stellen zijn met de beschikkingen van de voorzitter in kort geding. Men mag op grond van het tweede lid niet zeggen dat zijn beschikkingen provisoir zijn en geen nadeel aan de zaak zelf toebrengen. Integendeel, als de beslagrechter oordeelt over een vordering betreffende middelen tot tenuitvoerlegging, doet hij uitspraak over de zaak zelf. Men moet er natuurlijk op letten wat hier de woorden « de zaak zelf » betekenen. De zaak zelf is niet de zaak, waarin al een vonnis is geveld dat nu ten uitvoer gelegd wordt; over deze zaak heeft de beslagrechter vanzelfsprekend geen bevoegdheid. De zaak zelf is het geschil over de middelen van tenuitvoerlegging. Het is echter anders voor de vorderingen betreffende bewarende beslagen: hier is de uitspraak van de beslagrechter uiteraard provisoir met betrekking tot de schuldvordering op basis waarvan bewaard beslag gelegd wordt. Dit wordt uitdrukkelijk gezegd in art. 1489, lid 2, maar het volgt niet uit art. 1395, lid 2. Indien deze analyse juist is, dan kan art. 1395, lid 2, niet

gebruikt worden om de bevoegdheid van de beslagrechter te bepalen. Er is een gelijkaardig geval. Krachtens art. 1 van het K.B. nr. 55 van 23 december 1934 beveelt de voorzitter van de rechtbank van koophandel het ophouden van een handeling strijdig met de eerlijke gebruiken inzake handel of nijverheid (zie art. 395 gerechtelijk wetboek). Naar luid van art. 3 wordt de rechtsvordering ingesteld en doet de voorzitter uitspraak overeenkomstig de regels van de rechtspleging in kort geding. (Verg. art. 59, 1e lid van het ontwerp van wet betreffende de handelspraktijken: « De vordering die voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel wordt gebracht, wordt ingediend op de wijze van het kort geding ». In de Franse tekst: « selon les formes du référé »). Men is het erover eens dat dit art. 3 enkel de rechtspleging betreft: de beslissing van de voorzitter is geen bevel in kort geding, want hij oordeelt over de zaak zelf. Maar men zegt ook dat de bevoegdheid van de voorzitter niet verder reikt dan het bevelen van de in het K.B. omschreven maatregelen: hij kan bijv. geen veroordeling tot betaling van een schadevergoeding uitspreken.

Men kan wellicht analogo redeneren voor de beslagrechter. Hij neemt kennis van de geschillen over de middelen tot tenuitvoerlegging. Hij dient te oordelen of het beslag rechtmatig en regelmatig is. Daar zijn taak zich daartoe beperkt, mag hij geen uitspraak doen over geschillen die wel verband houden met de tenuitvoerlegging, maar die niet over de rechtmatigheid of de regelmatigheid van de tenuitvoerlegging gaan. Zo kan gezegd worden dat de beweerde eigenaar van de in beslag genomen voorwerpen, het geschil over de rechtmatigheid van het beslag voor de beslagrechter kan brengen (art. 1514, eerste lid), maar dat zijn vordering zich daartoe dient te beperken; de beslagrechter vermag niet aan de in het gelijk gestelde eiser een schadevergoeding toekennen. In dezelfde zin kan men zeggen dat een tegenvordering gegrond op het tergend of roekeloos karakter van een vordering waarvan de beslagrechter kennis neemt, niet voor deze rechter mag gebracht worden. Een argument voor een zodanige interpretatie is dat de wet een uitzondering maakt en dan ook uitdrukkelijk bepaalt voor het geval van art. 1514 dat de in het ongelijk gestelde eiser, indien daartoe grond bestaat, veroordeeld wordt tot schadevergoeding aan de beslaglegger (tweede lid van het artikel).

2. Het bezit van de bijzit :

Zie Hugo Vandenberghe, *De juridische betekenis van het concubinaat*, (Story, Gent, 1971), nr. 123.2, blz. 229, en nrs. 131.1 en 131.2, blz. 242).

C. Caenepeel

KRIJGSRAAD TE GENT.

23 maart 1971.

Burgerlijk lid : M. Ed. Wuyts,
Substituut-Krijksauditeur : M. G. Denaegel,
Advocaten : Mrs. H. Dewulf en R. Van de Vorst.

Schade en schadeloosstelling. — Bewijs. — Fiscale aanslag. — Vergoedende intresten.

De schade, zoals geëvalueerd op grond van de fiscale aanslagen, kan niet als de werkelijk geleden schade worden aanvaard indien blijkt dat de fiscale aanslagen forfaitair gebeurden en niet steunen op bedragen die met de werkelijkheid overeenstemmen.

Geen vergoedende intresten kunnen worden toegekend indien blijkt dat de benadeelde, de deskundige niet heeft

aangezet het deskundig verslag binnen een normale tijd neer te leggen.

Cons. M. t./B.

(orgaan van de Staat, Ministerie van Landsverdediging).

Gelet op het vonnis van de Krijgsraad dd. 11/10/1966 en op het Arrest van het Militair Gerechtshof dd. 20/12/1966 ;

De partijen werden in openbare terechtzitting gehoord in hun middelen en conclusiën ; de stukken werden ingezien, en ondermeer het deskundig verslag van de heer B. R.

De erfgerechtigden van wijlen G. M., optredende in deze hoedanigheid, nu hun rechtsvoorganger overleden is op 15/1/1969, verklaren dat hun rechtsvoorganger volledig vergoed werd en zij ook geen bijkomende eis te stellen hebben.

In deze omstandigheden dienen zij dan ook buiten zaak gesteld.

De partij W. M., na oorspronkelijk een schadevergoeding te hebben gevorderd van 141.380 frank uit hoofde van de bedrijfsschade door hem geleden tussen 12/5/66 en 18/6/66, herleidt thans zijn eis op het door de deskundige vastgestelde bedrag van 71.994 frank.

In tegenstelling met de bewering van de verweerder, die staande houdt dat de aangestelde deskundige zijn berekeningen heeft gemaakt op gissingen, kon vastgesteld worden dat de gemaakte berekeningen steunen op bepaalde schriftelijke gegevens door de eiser verstrekt, en die voldoende rechtmatig blijken om als basis der berekeningen te kunnen dienen.

Het blijkt anderzijds dat de verweerder niet tijdig heeft geantwoord en zijn bemerkings heeft laten gelden tegenover de deskundige.

Berekeningen gemaakt op grond van de fiscale aanslagen kunnen zeker niet aanvaard worden als bewijs van effectief geleden schade, nu het blijkt dat deze fiscale aanslagen forfaitair gebeuren en niet steunen op bedragen die overeenstemmen met de werkelijkheid. De door de verweerder geraadpleegde deskundige, die trouwens aanwezig was bij de vaststellingen van de gerechtsdeskundige, neemt zelf aan dat het door hem vooropgestelde bedrag van 19.026 frank ruim onder het werkelijke schadebedrag ligt dat dient vergoed.

Op grond van deze overwegingen komt dan ook het thans gevorderde schadebedrag van 71.994 frank als gegrond voor, in acht nemend dat voor een periode van 37 dagen dit overeenstemt met een dagelijkse nettowinst van minder dan 2.000 frank per dag voor een periode die weliswaar in het voorjaar ligt, doch waarin meerdere week-ends en andere feest- en vacatiedagen voorkwamen.

Er kunnen aan de eiser geen vergoedende intresten toegekend worden nu het vaststaat dat hij, als eiser, de deskundige niet heeft aangezet zijn verslag binnen een normale tijd neer te leggen, en de verweerder zeker hiervan de gevolgen niet hoeft te dragen.

Om deze beweegredenen,

De Krijgsraad, beslissende op tegenspraak :

Gelet op de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, ter terechtzitting aangeduid door het burgerlijk lid van de Krijgsraad ;

Rechtdoende :

Alle andere conclusies van de hand wijzend als niet gegrond ;

Stelt de partijen Mahieu en consoorten, optredende als erfgerechtigden van wijlen Gaston Mahieu, buiten zaak ; Veroordeelt de verweerder aan eiser Willy Mahieu te

betalen de som van 71.994,— frank te vermeerderen met de gerechtelijke intresten vanaf 5 juni 1970 ;

Veroordeelt de verweerder in de kosten, erin begrepen die van het deskundig verslag ten belope van zesduizend vijfhonderd frank.

VREDEGERECHT TE BERINGEN.

30 april 1971.

Vrederechter : M. Vranken.

Advocaten : MM. Driessen (Tongeren) en Bastaens (Ant.)

Bevoegdheid. — Onverdeelde nalatenschap. — Huurschuld van erfgenaam. — Vordering tot betaling en verbreking wegens wanbetaling door sommige erfgenamen ingesteld voor de vrederechter. — Onderdeel van vordering tot verdeling. — Verwijzing naar arrondissementsrechtbank.

De vordering strekkende tot betaling van achterstallige huurgelden en verbreking wegens wanbetaling van de huur van een huis, deel uitmakend van een onverdeelde nalatenschap, kan niet afzonderlijk door sommige erfgenamen tegen de erfgenaam, die het huis van voor het overlijden van de cujus in huur heeft, voor de vrederechter worden ingesteld.

Vermits de huurschulden van een der erfgenamen in de massa moeten gebracht worden dient in geval van betwisting het geschil beschouwd te worden als een onderdeel van de vordering tot verdeling, die de erfgenamen onderling voor de rechtbank van eerste aanleg kunnen instellen, indien zij het nopens de samenstelling van de nalatenschap niet eens zijn.

Ondanks de bepaling van artikel 591, 1° en 2° van het Gerechtelijk Wetboek, is de vrederechter in dit geval om reden van samenhang ook onbevoegd om kennis te nemen van het gedeelte van de vordering strekkende tot verbreking van de huurovereenkomst.

Indien de verweerder de bevoegdheid niet heeft betwist en de vrederechter ambtshalve het middel dat uit zijn onbevoegdheid voortkomt aanvoert, verwijst hij de zaak naar de arrondissementsrechtbank opdat over het middel zou beslist worden.

Geysen M. en L. t./ Wwe Geysen - Geukens en kinderen.

Overwegende dat de eis strekt tot de veroordeling van de verweester om aan eisders te betalen :

1° de som van 214.442 F met de intresten voor achterstallige huurgelden ;

2° de som van 3.058 F belastingen, met de intresten, onder voorbehoud voor de belastingen der jaren 1969, 1970 en 1971 ;

3° een wederverhuuringsvergoeding gelijk aan drie maanden huur of $6.000 \times 2/3 = 4.000$ F. ;

4° zich te horen veroordelen tot de kosten van het geding, met inbegrip van de wettelijke rechtsplegingsvergoeding voorzien bij artikel 1022 G.W. ; - de huurovereenkomst verbroken te horen verklaren ten nadele van de verweester ; - dienvolgens verweester te horen veroordelen gemeld goed, gelegen te Beringen, O.L. Vrouwstraat nr. 26 ter vrije en volledige beschikking van de eisders te stellen met afgifte van de sleutels en dit binnen de vier en twintig uren van het tussen te komen vonnis ; - bij gebreke hieraan vrijwillig te voldoen de verweester ertoe te dwingen door alle rechtsmiddelen en haar met al wie of wat er zich zou bevinden uit te zetten en de meubels en roerende goederen op de openbare weg te plaatsen desnoods met behulp van de openbare macht, onder voorbehoud van eventueel berokkende schade aan het pand ;

Overwegende dat in het exploit van dagvaarding vermeld is dat wijlen Geysen Clement sedert 1 januari 1954 van zijn moeder Aldenhof Celine en met instemming van zijn twee broers, die als eisers optreden, in huur gehad heeft een handelshuis gelegen te Beringen, O.L. Vrouwstraat nr. 26, - dat Aldenhof Celine eigenares was van dit handelshuis en dat zij op 24 mei 1968 overleden is;

Overwegende dat de eisers hun vordering instellen op grond van de beweegreden dat wijlen Geysen Clement, overleden te Almeria in Spanje op 23 juni 1969, en zijn echtgenote, de verweerster Geukens, noch voor de dood van Aldenhof Celine, noch na haar dood huurgelden of belastingen die zij dienden te dragen, betaald hebben;

Overwegende dat de verweerster in eigen naam en q.q. de aanspraak van de eisende partij op huurgelden en belastingen tenminste tot op de datum van overlijden van Aldenhof Celine, en derhalve ook de gegrondheid van de eis wat betreft de periode die dit overlijden voorafgaat, betwist;

Overwegende dat de schulden die eventueel één of meer van de erfgenamen hebben ten opzichte van de nalatenschap, zoals achterstallige huren, deel uitmaken van de actieve massa en luidens artikel 829 B.W. in de massa dienen gebracht te worden (Rép. Prat. du droit Belge, V° Successions nr. 1367);

Overwegende dat hieruit volgt dat wij niet bevoegd zijn om kennis te nemen van het hangende geschil vermits het dient beschouwd te worden als een onderdeel van de vordering tot verdeling, die de erfgenamen onderling tegen elkaar kunnen instellen, indien zij het niet eens zijn nopens de samenstelling van de nalatenschap;

dat daarenboven luidens de artikelen 1207 en 1209 G.W., indien geschillen rijzen over de wijze van verdeling, hetgeen o.m. het geval is wanneer de partijen het niet eens zijn over de samenstelling van de actieve massa, de meest gerede partij zich tot de Rechtbank van eerste aanleg moet wenden, die beslist over alle geschillen die bij haar aanhangig worden gemaakt;

Overwegende dat dezelfde beginselen van toepassing zijn wat betreft de huurprijzen vervallen na het overlijden van Aldenhof Celine;

Overwegende dat ondanks de bepaling van artikel 591,1° en 2° van het Gerechtelijk Wetboek, die bevoegdheid verleent aan de vrederechter inzake geschillen betreffende de verhuur van onroerende goederen en betreffende het gebruik, het genot of het onderhoud van een gemeenschappelijk goed ingeval van mede-eigendom, wij om reden van samenhang ook onbevoegd zijn om kennis te nemen van het gedeelte van de vordering strekkende tot de verbreking van de bestaande huurovereenkomst met uitdrijving;

Overwegende dat de Rechtbank naar dewelke de zaak verzonden wordt eventueel zelf dient te onderzoeken of de eisers het recht hebben het geschil, dat het voorwerp van hun vordering uitmaakt, rechtstreeks bij die Rechtbank aanhangig te maken zonder vooraf de aanstelling te vragen van een notaris, die de opdracht zal hebben de algemene massa te vormen en de rekeningen op te maken van hetgeen de deelgenoten elkaar mochten verschuldigd zijn zoals voorzien bij de artikelen 1209 en 1212 G.W. of zonder minstens tegelijk de vordering tot verdeling voor de rechter te brengen (zie verslag Van Reepinghen, blz. 275 en De Page, Traité T.IX, Les Successions, nr. 1021 en noot 4);

Overwegende dat de verweerster de bevoegdheid niet betwist heeft;

dat, vermits wij ambtshalve het middel dat uit onze onbevoegdheid voorkomt aanvoeren, het nodig is de verwijzing van de zaak naar de Arrondissementsrechtbank uit te spreken, opdat over het middel zou beslist worden;

Om deze redenen,

Op tegenspraak beslissend;

Verwijzen de zaak bij toepassing van artikel 640 G.W. naar de Arrondissementsrechtbank, zetelend te Hasselt, en houden de kosten aan...

BALIELEVEN

Conferentie der Jonge Balie te Hasselt.

4 juni 1971. — Slotconferentie.

Voordracht van H. Lampo : « Houdt U van Pornografie of bent U ook al achterlijk ? of de huichelarij van het niet-conventionele ».

Na de talrijke aanwezigen te hebben bedankt voor hun opkomst, gaf Mr. Guy Gysens, voorzitter van de Jonge Balie, een overzicht van de voorbije activiteit - voordrachten, uitstap naar Amsterdam, football, jaarlijks banket « Sint Yvo » en het succesrijke revueoptreden - om vervolgens de heer Hubert Lampo voor te stellen. Uitvoerig belichtte de voorzitter de literaire activiteit van de spreker aan de hand van zijn verschillende publikaties, om als slot te wijzen op de uitzonderlijke positie in de Nederlandse letteren van de heer H. Lampo, die zich daarenboven onderscheidt door een diepe oprechtheid.

Geboeid hebben vervolgens de aanwezigen de uiteenzetting over de pornografie en aanverwante beluisterd, zowel omwille van de inhoud als om de mooie taal, gekenmerkt door evenwichtige volzinnen. Een festijn! Na te hebben verwijld bij de historische precedenten, inzake censuur en pornografie, ontleedde de conferencier het begrip pornografie - niet zelden gekruid met licht ironiserende kwinkslagen - om te besluiten door te wijzen op het commerciële aspect ervan of de huichelarij van het niet-conventionele.

Na het vriendelijk dankwoord van Mr. Raymond Smeets, stafhouder, werd de avond besloten met een receptie, aangeboden door de « Kredietbank », alwaar de voordracht plaats had.

Conferentie der Jonge Balie te Mechelen.

Bezoek aan Credoc.

Op initiatief van de Conferentie van de Jonge Balie te Mechelen werd op 27-4-1971 een bezoek gebracht aan de instellingen van « Credoc » te Brussel.

Naast de advocaten van de Balie lieten ook de magistraten van hun belangstelling blijken en gingen de instelling in het hart van Brussel zelf aan de tand voelen. De nieuwe lokalen zijn inderdaad gevestigd Bergstraat 34, zijnde rechtover het Centraal Station.

De woordvoerder van « Credoc » gaf een uiteenzetting die gevolgd werd door een zeer vrijmoedige dialoog en een computer-demonstratie.

De Mechelse bezoekers hebben er zich kunnen van vergewissen dat Credoc werkelijk geen experimenteel organisme meer is, maar een volwaardig en doeltreffend « data-centrum » hetwelk de aangeslotenen - ze wezen magistraten, advocaten of notarissen eventueel binnen de 24 uur de nodige rechtsdocumentatie kan aanduiden ».

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Privaatrecht, jaargang 1971 - nr. 1.

J. Herbots, Cassatie wegens motiveringsgebreken. — F. Vanistendael, De « Celler-Kefauver Act » : twintig jaar strijd tegen economische concentratie. — P. Heurterre, Voorrechten en hypotheeken (1966-1970). — Boekbespreking.

Omnilegie, jaargang 1971 - nr. april.

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Aannemingsrecht, jaargang 1971 - nr. 2.

Irma Moreau-Margrève, De bindende kracht van de algemene koop- en verkoopvoorwaarden. — Bouwen van een woonhuis. — Opeenvolgende periodes van arbeidsongeschiktheid wegens ziekte. — Forfaitaire overdrachtsaks. — Aanleg van leidingen. — Gebrekkige uitvoering van een betonvloer.

De Gemeente, jaargang 1971 - nr. 5.

Van de redactie. — In en rond de Vereniging. — Modelreglement en directe belasting op de wegunrusting. — Naar aanleiding van de Algemene Vergadering van de V.O.V.: artikel 13 van de wet op de ziekenhuizen gecontesteerd door de minister van Volksgezondheid. — Het Virga Jesse-ziekenhuis te Hasselt. — Actualiteit. — Raadplegingen. — Wetgeving-rechtspraak (met commentaar). — J. Verhasselt, Verzorg uw taal! — Boekbespreking.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jaargang 1971 - nr. 5133.

Mr. W.G. Belinfante, Europees faillissementsverdrag (I). — Prof. mr. A. van Oven, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak: Vennootschapsrecht (II, slot). — Tijdschriften. — Berichten en mededelingen.

nr. 5134

Mr. W.G. Belinfante, Europees faillissementsverdrag (II, slot). — Errata. — Prof. mr. L.I. de Winter, Overzicht der Nederlandse rechtspraak: Internationaal Privaatrecht (I). — Tijdschriften. — Rechtsvragenrubriek. — Berichten en mededelingen.

Journal des Tribunaux, jaargang 1971 - nr. 4745.

JJ. Stryckmans. — Droit des sociétés. — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

nr. 4746.

Paul Struye., Le procureur général vicomte Hayoit de Termicourt. — Simone David-Constant., La condition juridique de la femme: Histoire d'une « décolonisation ». — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

nr. 4747

Maurice Henrard, Les accidents du travail. — Valmy de Longueville, Les procédures de recouvrement et de restitution en matière de droits de douane et d'accise. — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Revue générale des assurances et des responsabilités, jaargang 1971 nr. 5.

Voirie. — Commerçant. — Lois fondamentales. — Régl. gén. — Lésion morale. — Lésion physique. — Chose jugée — Responsabilité. — Lois coordonnées. — Chemin du travail.

Revue de Droit pénal et de Criminologie, jg. 1971 - nr. 8.

G. Capena, L'épistémologie et la recherche criminologique. — D. Kalogeropoulos et M. Malic, La pratique de la probation en France. — D. Szabo, A. Normandeu et E.A. Fattah, Chronique canadienne. — S.V., Journée de contact sur la pro-tutelle. — Bruxelles, Institut de sociologie, 6 mars 1971. — Bibliographie. — Revues. — Jurisprudence.

Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat, jaargang 1971 - nr. 21459 à 21473.

Succession. — Acceptation sous bénéfice d'inventaire. — Successions vacantes. — Impôts sur les revenus. — Biens. — Séparation de biens avec communauté d'acquêts. — Succession. — Enregistrement. — Bibliographie.

Mouvement communal, jaargang 1971 - nr. 5.

Editorial. — La vie de l'Union. — L. Stine et J.M. Berger, La jurisprudence relative à la loi du 2 avril 1965 modifiant la loi du 27 novembre 1891 sur l'Assistance publique. — Règlement type de taxe directe sur l'acquisition de l'assiette des voies publiques. — A l'occasion de l'assemblée générale de l'A. E. P. S.: l'article 13 de la loi sur les hôpitaux contesté par le Ministre de la Santé publique M. Gaitier, Préludes au Registre national. — Actualités. — Législation, jurisprudence (annotées).

Belgische Vereniging van Bedrijfsjuristen, jaargang 1971 - nr. 9.

Hoofdartikel. — Boodschap van de Raad. — Droit communautaire; J. Guyénot, Un cadre juridique nouveau pour la coopération interentreprises dans le Marché commun. Les groupements d'intérêt économique, nouvelle institution du droit français à vocation européenne. — Il y a crevette et crevette! — Droit international: F. Glibert, L'assurance

des investissements belges à étranger. — République démocratique du Congo — Documentation juridique. — A. Hubert, Contracts de fourniture d'installations industrielles et d'assistance technique. — Droit commercial. P. Bidaine, Loi uniforme Benelux sur les marques de produits. — Droit minier. J. M. Deleuze et R. Karlshausen., Etude de cas — Nos conférences., A. Hubert., Les relations juridico-économiques avec l'Espagne et les pays de l'Amérique latine. — Jurisprudence. — Promotion. — Consultations: N. Hamende., Honoraires des architectes. — Echos. — Bibliographie. — Les entreprises en mal de juristes.

Recueil Dalloz Sirey, — jaargang 1971 - nr. 20.

Jacques Ghestin, La responsabilité individuelle et collective des notaires en raison de l'insuffisance des gages. — Jurisprudence. — Sommaires de jurisprudence. — Législation. — Vie juridique.

nr. 21.

Claude J. Berr, Une coexistence difficile: Clause de transaction et clause de déchéance dans l'assurance de responsabilité (A propos de l'arrêt rendu par la cour d'appel de Paris le 7 novembre 1970). — Jurisprudence. — Législation.

La Revue administrative, Paris, jaargang 1971 - nr. 140.

« Du bonheur et rien d'autre ». — M. Codaccioni, Le recrutement des hauts fonctionnaires. — P. Galy, Le budget-programme. — X. Lettres à un ami anglais - Sur les cabinets ministériels. — Législation et jurisprudence. — Tribune libre. — La vie administrative. — Organisation

méthodes et techniques. — Chroniques. — Bibliographie et discographie.

Revue Française de sociologie, jaargang 1971 - nr. 1.

Roger Girod, Mobilité séquentielle. — Terry N. Clark, Le patron et son cercle, clé de l'université Française. — Jean-Paul Courthéoux, La notion d'activité selon la coutume statistique. — Robert Castel, L'institution psychiatrique en question. — Olivier Carré, Analyse des contenus de textes scolaires religieux. — Antoine Raybaud et Claude Dubar, L'image action de la société. — Bibliographie.

Ethno-Psychologie, Revue de psychologie des peuples, jaargang 1971 - nr. 1.

Des paysans et des images. — J. Ganiier, Variété du paysan, essai terminologique de géographie agraire. — G. Etienne, Possibilités et limites de l'agriculture traditionnelle: le cas d'un village afghan. — G. E. Mingay, Les facteurs du déclin de la paysannerie Anglaise. — F. Gachon, Approches ethnopsychologiques de la France rurale. — M. Clappier-Valladon, Les ksouriens de Néma (Mauretanie). — L. Trenard., Images d'Italie dans la presse Française d'Ancien Régime.

Northwestern University Law Review, jaargang 1971 - nr. 1.

Richard W. Bartke, Fannie Mae and the Secondary Mortgage Market. — Strict Liability for Disease Contracted from Blood Transfusion. — Antitrust Laws and the Securities Exchange. Constitutionality of State Property Tax. Exemptions for Religious Property. — Book Review. — Recent publications received.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"